KULTÚRA

ROČNÍK XX. – č. 9

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

3. MÁJA 2017

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Snímka: Teodor Križka

Vzor viery

RUDOLF MASLÁK

Podľa Evanjelia svätého Jána (por. Jn 20, 19 – 31) prvé stretnutie Ježišových apoštolov s ním, zmŕtvychvstalým Pánom, sa konalo hneď večer v deň jeho vzkriesenia. Udialo sa „prvý deň v týždni“ po židovskej „pasche,“ sviatočnej sobote, spomienke na dramatické a zázračné vyslobodenie Izraelitov z egyptského otroctva. V čase, keď sv. Ján písal evanjelium, je už dňom, ktorý sa natrvalo stal „dňom Pánovým,“ „ dies dominica.“ Našou kresťanskou nedeľou, dodnes v liturgii Cirkvi každotýždňovou radostnou oslavou a spomienkou na Ježišovo zmŕtvychvstanie. Deň, keď apoštoli „videli Pána a zaradovali sa.“ Zážitok sa pre nich stal udalosťou nesmierneho významu. Nielen pre prítomnosť. Determinoval celý ich život: budúce nebojácne ohlasovanie, nasadenie až po svedectvo vyliatej krvi a obetovanie vlastného života v službe Ježišovi Kristovi. Rovnako i pre budúcnosť celej Cirkvi.

Uverili však vtedy raz navždy, definitívne, v zmŕtvychvstalého? Zdá sa, že nie celkom. Budú potrebné ďalšie stretnutia. Jeden z apoštolov si fyzickú prítomnosť Pána výslovne a veľmi energicky vyžaduje: Tomáš, neprítomný večer počas prvého stretnutia a ešte menej ako iní schopný hneď uveriť. Obe stretnutia so zmŕtvychvstalým nesú v sebe čosi rýdzo ľudské. Majú vždy čo povedať. Všetko. čo sa odohralo, veriacich priam pozýva, aby sa duchom pridružili k apoštolom a prežili spolu s nimi mimoriadne chvíle. Všetko sa stáva obrazom toho, čo je človek, čo sme my sami.

Apoštoli sú pospolu. Podľa všetkého v sieni Poslednej večere. Zhromaždili sa za zatvorenými dverami, „ zo strachu pred Židmi “, zaznamenal svätopisec. Prečo ten panický strach? Prečo sa zatvorili a zabezpečili dvere ťažkými závorami? Načim ich pochopiť: Videli na krutom osude umučeného, ukrižovaného Ježiša, ako ďaleko je schopná ísť ľudská krutosť, podlosť, nenávisť. Spoznali celkom priamo v hrozných podobách ľudskú zlobu a naskrz sa jej zľakli. Stratili všetku odvahu, vzdali sa, kapitulovali a ušli zo spoločnosti. Pribuchli za sebou dvere. Zatvorili aj ich vnútro. Srdcia upevnili zámkami nedôvery, beznádeje, smútku, zúfalstva ...

Zmŕtvychvstalý Ježiš však prichádza k nim napriek zatvoreným dverám. Cez všetky prekážky. Neprekáža mu nič. Má silu prejsť všetkými závorami! Nielen vonkajšími, hmotnými. Dostáva sa aj do duší, do sŕdc svojich apoštolov. Aké úprimné a úchvatné bolo ich zaradovanie, po otrasných tragických udalostiach posledných dní ?! Nasledujú Ježišove prvé slová apoštolom: „Šalóm lechém!“ „Pokoj vám!“ Vtedy boli bežným pozdravom medzi ľuďmi, ktorí si boli blízki. Vari teraz ešte lepšie pochopíme situáciu. Pánovo prianie pokoja dostáva celkom osobitný zmysel: Pokoj vám, čo ste do hĺbky duše znepokojení, neistí, s dušou ako rozbúrené more; v najčiernejšej beznádejnosti a zúfalstve ... Pokoj vám! Až trikrát - pre istotu - v uvedenej rozprave možno počuť Ježišove privolanie. Pre istotu ... vzkriesený Ježiš chce svoje prianie vtlačiť do duší svojich apoštolov. Majú ho v sebe počuť celý život. Už nikdy viac sa nesmú dostať tam, kde boli predtým. V ich srdciach sa má navždy udomácniť Kristov pokoj, vyvierajúci z veľkej istoty. Hlboko zakorenený v pevných presvedčeniach. Pokoj, ktorý rodí rodí nádej, duchovnú silu a odvahu.

(Pokračovanie na 2. strane)

Pár slov o neutralite

TEODOR KRIŽKA

Pred časom som podpísal výzvu štátnym orgánom na vyhlásenie neutrality Slovenskej republiky. Pridali by sme sa tak k neutrálnemu Švajčiarsku a Rakúsku. NATO by nestratilo prístup k západným hraniciam bývalého Sovietskeho zväzu a my by sme deklarovali USA, Európe i Rusku, že náš národ nemá historického nepriateľa. Že vždy sme boli nútení bojovať proti niekomu iba z donútenia, aby sme vôbec prežili.

Naša stredoeurópska civilizácia je odlišná od západnej, ale líši sa aj od východnej. Nie sme početní a rozlohou takí veľkí ako Poliaci, aby sme štrngali šabličkami na západ aj na východ, netúžime po návrate do Uhorska, pokiaľ ho náš južný sused bude chápať ako kráľovstvo maďarského národa, a hoci sme si v mnohom blízki s českým ľudom, najmä cez pokrvnú príbuznosť s moravskými Slovákmi, Nemecko nevnímame na rozdiel od Čechov ako nebezpečne silného suseda.

Kamkoľvek sa pohnete v priestore od Krakova po Belehrad, máte pocit, že ste doma. Netúžime po obnove Veľkomoravskej ríše, nikomu zatiaľ nenapadlo podmaniť si Čechov ani zaujať Panóniu. Podľa voličského potenciálu kresťanských, národných a vlasteneckých síl, ukryli sme sa v horských dolinách pred tlakmi mocnejších, ktorí mali záujem predovšetkým o našu úrodnú pôdu v nížinách. Neboli sme v konflikte s karpatskonemeckou menšinou ani s Rusínmi, zachovali sme si latinský i východný cirkevný obrad, i vernosť pápežovi, dokonca ani pri obrane jazyka sme nebojovali proti cisárstvu, ale iba o svoje základné právo, aké nám odopierali po rakúsko-uhorskom vyrovnaní budapeštianske úrady. Do upierania práv Nemcov v prvej ČSR sme boli zatiahnutí proti vlastnej vôli prostredníctvom vlády, ktorá sa chcela ambiciózne podieľať na veľmocenskej politike USA a protinemeckej politike Francúzska.

Pri prvej príležitosti sme sa postavili za svoju štátnosť a vedeli sme ju využiť tak, že sme za krátku existenciu Prvej Slovenskej republiky vychovali sebavedomú, vzdelanú, rozhľadenú generáciu, ktorá napriek prenasledovaniu zachránila slovenský národ pred ničivým nástupom marxizmu a liberalizmu, ktorý zachvátil vtedajšiu Európu a Rusko.

Námahu medzivojnovej a vojnovej generácie nedokázali zničiť ani západní trockisti, ani sovietski stalinisti. Z pasionárnosti týchto generácií sme vedeli prežiť aj komunistický diktát a vyjsť so sviečkami v rukách na bratislavský Veľký piatok roku 1988 a odmietnuť komunizmus v novembri 1989. Netušili sme, žez jedného vojensko-mocenského zoskupenia padneme do podružia druhého. Diktát bruselskej liberálno-marxistickej byrokracie a amerických neomarxistov združených okolo Demokratickej strany nám nie je po chuti ani nie tak preto, že je to diktát, ale preto, že nanucované dekadentné hodnoty a expanzia sú nám Slovákom cudzie.

Sám som veľmi znepokojený obrovským tlakom tých, ktorí si neželali Slovenskú republiku, nevážia si slovenský národ, nanajvýš prijímajú Slovensko ako krajinu peknej prírody, historických pamiatok a zásob pitnej vody. Ako vidieť, okupujú celý mediálny priestor, verejnoprávny aj súkromný, a pokračujú v politike Masaryka a Beneša, ostrakizujúc každú spomienku na obrodu národa, z vôle ktorého sa obnovila druhá slovenská štátnosť. Celé politické spektrum, ktoré tu desaťročia rozohráva divadielko demokracie, sa ako jeden muž vie vzoprieť elementárnemu pravidlu každej slobodnej krajiny, aby sa začala slušná a otvorená diskusia o historickej pravde nášho národa. Prekážal im pamätník Svätoplukovi a do kostnej drene nenávidia čo i len zmienku o Andrejovi Hlinkovi, nehovoriac o prvom slovenskom prezidentovi Mons. Jozefovi Tisovi. Niekedy sa zdá, že by najradšej pristúpili k praxi z dávnej minulosti, keď sa nepohodlní štátnici likvidovali vyfabrikovanými legendami, ako sa to stalo vlašskému grófovi Vladovi Tepesovi, z ktorého vytvorili najhroznejšieho krvopijcu všetkých čias - Draculu.

Učia nás nenávidieť našu minulosť a našich predstaviteľov, zároveň sú však schopní mýtizovať vlastizradcov a vrahov, akým bol Beneš a glorifikovať Masaryka, umelo vyfabrikovanú legendu filozofa a „tatíčka".

Zároveň horúčkovito pracujú na demoralizácii najmä mladej generácie, osobitne prvovoličov, ktorých neváhajú postaviť proti zmyslu národných dejín.

Viem, nežijeme vo vákuu. Ani neutralita nám nezabezpečí slobodný hospodársky a duchovný rozvoj. Európa a svet je v mravnej a filozofickej kríze. K moci sa dostali elity s dávnym protikatolíckym postojom, odchované ľudskonenávistnou ideológiou trockizmu, ezoteriky, kabaly a slobodomurárstva. Máli sa im, že náš starý kontinent rozvrátili, že takmer zdecimovali historické národy. Vo svojom ťažení pokračujú umelo usmerňovanou islamskou imigráciou. Navyše nás ženú do dobrodružstva hybridnej vojny s Ruskom. Zbrane NATO a letiská, o ktorých zrejme rozhodli bez nás, resp. s tichým súhlasom vlády, budú v prípade ostrého konfliktu cieľom ruských rakiet. Rakety si nedokážu vybrať medzi mierumilovným obyvateľstvom a vojnovými štváčmi. Po skúsenosti s vojnou proti Juhoslávii, Líbyi, Sýrii by sme mali prestať s pštrosou politikou, tobôž s politikou bezdôvodnej vojnovej kolaborácie.

Nijaký rozumný Slovák si vojnu neželá...

Vzor viery

(Pokračovanie z 1. strany)

Obráťme teraz pohľad na seba samých:

Kde sa nachádzame my? Kde nás dostihuje pri Veľkonočných sviatkoch zvestovanie Ježišovho zmŕtvychvstania? Azda sa aj k nám dostáva za zarigľovanými dverami nášho ducha a srdca, zatvorenými zo strachu?! Možno sme zažili a denne zažívame ľudskú zlobu v jej najrozličnejších podobách: podlosť, falošnosť, úlisnosť, dvojtvárnosť ... Vieme z vlastnej skúsenosti: nič tak nezatvára ľudské srdce, nič tak neizoluje človeka od iných, nevyháňa ho zo spoločnosti, netlačí do samoty ako skúsenosť ľudskej zloby. Apoštoli za zatvorenými dverami... vtedy Ježišova Cirkev. Cirkev, ktorá sa zľakla zlého sveta. Hej, utiekla zo spoločnosti, aby sa utiahla do súkromia. Nájde zmŕtvychvstalý Ježiš svoju Cirkev aj dnes za zatvorenými dverami? Cirkev v malom, do ktorej patríme: naše farnosti, rozličné kresťanské spoločenstvá? Ježiš, zmŕtvychvstalý, žijúci, chce opäť prekročiť zatvorené dvere. Prelomiť všetky závory strachov. Nech sú akokoľvek upevnené ťažkými zámkami. Chce prísť k všetkým, ktorí sa nachádzajú ustrašení za dverami svojich úzkoprsých či bočných záujmov. Ba načim konkrétne povedať: Ježiš chce vniknúť do môjho vnútra, zabarikádovaného strachom, nedôverou voči všetkému a všetkým, skrytého v samote bez srdečných, úprimných vzťahov. Chcem ho i ja uzrieť a zaradovať sa. Jeho, vzkrieseného Pána, ktorý na sebe skúsil more ľudskej zloby, aby ju nakoniec premohol. Chce preniknúť do svojej Cirkvi, k nám, kresťanským spoločenstvám, ak sme sa prestrašení utiahli medzi štyri steny našich kostolov (bolo v programe komunistickej diktatúry), ak sme stratili pamäť a odvahu stáť na svojom mieste vo svete. Keď príde, jeho prvé slová budú tiež: „ Pokoj vám! " Zaželá a hneď ponúkne ako dar pokoj do nášho vnútra. Pokoj na bojište, ktorým je naše vlastné srdce. Často v sebe rozpoltené. Pokoj, do rozbúreného mora vnútorných zmätkov, sklamaní, obáv a mučivých pochybností. Vnútorný pokoj, ktorý zmŕtvychvstalý Ježiš žičí a darúva, nebude útekom zo sveta do pokojného súkromia. Daruje nám silu stáť a vytrvať tam, kde sme. Kde čakajú a plníme životné úlohy. Hľa, ako aj dnes zmŕtvychvstalý zvestuje a ponúka pokoj duše, srdca, ktorý dnes potrebujeme, po ktorom ustavične túžime.

Týždeň po prvom stretnutí so svojimi apoštolmi, Ježiš znova prichádza medzi nich. Prítomný je aj Tomáš. Ten, ktorého dnes bežne nazývame neveriacim. Zdá sa mi, že mu týmto prívlastkom krivdíme. Nie je neveriaci, veď aj on stojí celou svojou bytosťou za Ježišom. Chce nájsť pravdu, ibaže je tvrdošijnejší ako ostatní. Pri opätovnom stretnutí s apoštolmi, Ježiš ide priamo k nemu. Vyhovuje jeho požiadavke: dáva sa mu vidieť; dovoľuje dotknúť sa ho vlastnou rukou. Obdivujeme Ježišovo porozumenie a zhovievavosť. Žiadne trpké výčitky, nijaké pokarhanie. Ježiš ide Tomášovi v ústrety. Prichádza naproti jeho nedokonalej viere. Hej, je to už viera, ktorú možno nazvať vierou „ na ceste, " ktorá sa ešte nedostala k pevnému súhlasu rozumu a srdca; ktorá ešte nepovedala „ áno " bez výhrad a ďalších požiadaviek; ktorá je však úprimným hľadaním pravdy a túžbou po nej. Nazvali by sme tých, ktorí takto veria, - a takými sú dnes mnohí v Ježišovej Cirkvi – neveriacimi? Krivdili by sme aj im. Ba ešte viac, ak by sme „hľadačom pravdy" z našej domnelej, pevnej viery vyčítali hriech, previnenie proti viere. Buďme úprimní voči sebe a voči iným. Doznajme otvorene: viera nás všetkých je dnes v istej miere, istým spôsobom, viera „na ceste." Každá veľká pravda viery, ktorú si žia-dame prijať, budí nové otázky. Vskutku, naša viera nie je ešte plným svetlom. Je iba ako skromný plamienok horiaci v čiernej temnote. Zároveň vtedajšie Ježišovo priblíženie sa k Tomášovi dáva nádej: ak sa nezriekneme hľadania, ak ostaneme pri ňom, Ježiš nás nenechá osamotených. Určite vyjde v ústrety. Raz sa i nám dá vidieť a zažiť znaky jeho pravej skutočnosti. Nakoniec ešte Ježišov výrok: „Blahoslavení tí, čo nevideli, a uverili" (Jn 21, 29). Nie je predsa len výčitkou ťarbavo veriacemu Tomášovi? Nezdá sa... Ježiš skôr naznačuje ideál viery. Vieru už dokonalú, už v cieli. Vzor, ktorého sa nesmieme vzdať na ceste k viere v zmŕtvychvstalého! Nevidieť nič, nijaké dôvody, nijaké znaky a predsa veriť – práve k tejto viere máme raz v našom vnútri dozrieť!

Po vojne, v zlopovestnom gete vo Varšave, v ktorom nemecký nacisti uzavreli medzi múry tristotisíc Židov, sa na stene väzenia našiel nápis:

„Verím v slnko,
aj keď nesvieti!
Verím v lásku,
aj keď ju necítim!
Verím v Boha,
aj keď mlčí!"

Tomu, kto zoči-voči smrti napísal uvedené vyznanie, Ježiš hovorí: „ Blahoslavený si ty!" Hľadiac na takýto ideál viery, my, ktorí sme iba na ceste k viere, vládzeme iba prosiť: „Ježišu Kriste, daruj nám ty sám vieru, ktorú od nás žiadaš. Pane, ako si raz prišiel k svojím prestrašeným apoštolom, tak prídi dnes k nám. Vládzeš to urobiť, máš na to moc, Ty, zmŕtvychvstalý, žijúci. Prosíme ťa o to! "

Mons. RUDOLF MASLÁK

JÁN GREŠÁK

Aforizmy

Pravda a láska podľahla lži a nenávisti.
Zdravý rozum nezvíťazí v žiadnych voľbách.
Najnižšie klesol vtedy, keď sa mu zosypal rebríček hodnôt.
Z každého politika sa časom stane spolupáchateľ.
Aj keď vždy do všetkého videl, skončil v slepej uličke.
Bol schopný vyvarovať sa čohokoľvek. Okrem vlastných chýb.
Vďaka plnej fľaši koňaku nikdy netrpel prázdnotou.
Jediné čo dokázal poriadne chytiť do rúk, bola výplata.
Dokázal vymyslieť čokoľvek, len nevedel, na čo by sa to dalo použiť.
Ak by sme sa všetci dostali do neba, bolo by tam hotové peklo.

Rozsudok a poprava

K 70.výročiu justičnej vraždy prezidenta Dr. Jozefa Tisu

V posledných dvoch týždňoch apríla 2017 naše „mienkotvorné" denníky a týždenníky, rozhlas i televízia venovali dlhé úvahy a rozpravy poprave prezidenta Prvej Slovenskej republiky. Necitovali a neodvolávali sa pri tom na autentické svedectvá, ani na prístupné oficiálne dokumenty, ale druho- alebo treťoradové interpretácie. V správach a reportážach často vystupujú ako odborníci a komentátori osoby pochybnej minulosti, ktorých postoj k Dr. Jozefovi Tisovi nijako nemožno označiť za nezaujatý alebo objektívny.

Nie je tajnosťou, že nijaký triezvo a samostatne rozmýšľajúci čitateľ nebude pokladať takéto informácie za vierohodné a smerodajné, ale na druhej strane toto je vhodná chvíľa znovu zopakovať , ako to skutočne bolo a čo sa odohrávalo posledné tri dni Tisovho života. Pokúsim sa o to nie slovami súcitných sympatizantov, ale svedectvom priamych účastníkov tejto tragédie, väčšinou jeho kritikov a oponentov, alebo pohľadom byrokratov, ktorí z úradnej povinnosti suchými vetami zachytili udalosti oných troch historických dní.

1. ROZSUDOK

Dňa 15. apríla 1947 v časných ranných hodinách sa konala tajná porada na Národnom súde v Bratislave, keď pod predsedníctvom Dr. Igora Daxnera a šiestich prísediacich (Ľudovít Benada, Ján Damián, Štefan Gažík, J. Ondruš, Pavol Polák a Šimon Struhárik) oficiálne padlo fatálne rozhodnutie o rozsudku nad Dr. Jozefom Tisom. Bola to však iba formalita, pretože text rozsudku už bol napísaný. Zasadanie zápisnične zachytil súdny notár Dr. Ivan Bunčák, ktorý zaznamenáva, že „po rozprave o návrhu obžalobcov, predseda nariadil hlasovanie, počnúc od najmladšieho k najstaršiemu z prísediacich. Rozsudok ohľadom obžalovaného Dr. Jozefa Tisu bol vynesený čo do viny jednohlasne, čo do trestu väčšinou hlasov v pomere 6 : 1, keďže prísediaci Pavol Polák hlasoval za doživotný žalár a ostatní prísediaci i predseda hlasovali za trest smrti povrazom." Porada sa skončila o 8.30 hod. ráno. (Pozri: Slovenský národný archív, Fond: Povereníctvo spravodlivosti).

Toho istého dňa, 15. apríla, o 9.10 hod. vstúpili do porotnej siene Krajského súdu členovia obžaloby (Dr. Juraj Šujan, Dr. Anton Rašla a Dr. Ľudovít Rigan), za nimi obhajcovia (Dr. Martin Grečo a Dr. Ernest Žabkay), Dr. Igor Daxner a šiesti prísediaci. Z troch obžalovaných bol v sieni iba Dr. Jozef Tiso; Alexander Mach bol v nemocnici a Dr. Ferdinand Ďurčanský v zahraničí na neznámom mieste). Dr. Ivan Daxner „v mene Republiky a slovenského národa" vyniesol rozsudok smrti: trest povrazom. Rozsudok, spolu s odôvodnením bol dlhý – 230-stránkový – spis a jeho čítanie trvalo (s krátkymi prestávkami) až do 21.00 hod.

Po vynesení rozsudku Dr. Igor Daxner predložil odsúdenému predpísanú otázku, či chce podať žiadosť o milosť. Dr. Jozef Tiso odpovedal: „Z mravnej povinnosti to žiadam." Obhajcovia hneď predložili príslušný dokument, ktorý predvídavý obhajca Dr. E. Žabkay "spracoval sám v Žiline vo svojej kancelárii v predstihu… ešte pred vyhlásením rozsudku." (ŽABKAY, E, a RAŠLA, A.: Proces s Dr. Jozefom Tisom, Bratislava 1990, s. 103).

2. STANOVISKO NÁRODNÉHO SÚDU K ŽIADOSTI O MILOSŤ

Prvou inštanciou, ktorá sa mala k žiadosti vyjadriť, bol Národný súd. Tu bola Tisova žiadosť zamietnutá všetkými hlasmi, okrem hlasu Ľ. Rigana. Obžalobca Dr. Rigan odovzdal Národnému súdu list, v ktorom odôvodňuje svoj postoj a navrhuje, „aby sa Národný súd uzniesol na tom, že odsúdenému Dr. Jozefovi Tisovi doporučuje udeliť milosť a že namiesto smrti pokladá za primeraný trest na slobode v trvaní doživotnom."

V prípise rozvádza Dr. Rigan dôvody, prečo treba otázku udelenia milosti „posúdiť zo širšieho hľadiska, ako otázku jeho viny a uloženia trestu podľa zákona." Poukazuje na historické okolnosti, za ktorých zanikla v rokoch 1938-1938 Česko-Slovenská republika a argumentuje takto:

„Z hore uvedených skutočností je zjavné, že odsúdený Dr. Jozef Tiso prevzal vedenie autonómneho Slovenska – a po marci 1939 vedenie osudov slovenského národa – v najkritickejšej dobe Česko-Slovenskej republiky, ba aj celej Európy. Slovenský národ v tom čase nemal iných uznaných vodcov, ktorí by boli požívali dôveru aspoň väčšej časti národa a obžalovaní/odsúdení neboli politikmi veľkého formátu so širokým rozhľadom a skúsenosťami. Ale len lokál-patriotského rázu. Preto po stránke subjektívnej, nebolo možné stopercentne vyvrátiť ich obranu, že neboli si vedomí celej problematiky a pokračovali dobromyseľne s úmyslom za pripustenia menšieho zla zabrániť zlu väčšiemu.

Odsúdený Dr. Jozef Tiso dôsledne zachoval protimaďarský postoj a tým zabránil všetkým ašpiráciám maďarským, prípadne aj nemeckým plánom na obnovenie svätoštefanskej ríše a aj pred svetovou verejnosťou dokumentoval, že takéto riešenie je absolútne nemožné. Stalo sa tak dňa 6. októbra 1938 v Žiline, tiež akciou slovenského vojska pri napadnutí východného Slovenska v marci 1939 a tiež pri zaistení reciprocity a odmietnutí Tukovho snemu a odmietnutí politických snáh maďarských.

Odsúdený najmä pri vyjednávaní o ochrannej zmluve 17. marca 1939 odoprel žiadosti nemeckých činiteľov a agentov, aby privolal „na pomoc" nemecké vojská, čo by zrejme bolo malo ďalekosiahle následky. Nemožno prehliadnuť ani to, že odsúdený Dr. Jozef Tiso so svojimi stúpencami všemožne sa snažil znemožňovať zradcovskú germanofilskú politiku Dr. Vojtecha Tuku a jeho krídla...

Odsúdený za celú dobu trvania Slovenského štátu snažil sa v konkrétnych prípadoch s väčším (na hospodárskom poli), alebo menším úspechom brániť sa maximálnym požiadavkám Nemeckej ríše a so svojimi spolupracovníkmi pripustil len tie požiadavky, ktorým nemohli, alebo podľa daných okolností nevedeli zabrániť.

Tu bola dôležitá otázka spolupracovníkov, za ktorých si odsúdený Dr. Jozef Tiso snažil vybrať ľudí charakterných a miernejších, ako Dr. Pružinský, Dr. Medrický, Stano, Dr. Fritz, Sivák, Dr. Sokol, Dr. Karvaš a iní. Je všeobecne známe, že menovaní sa snažili vytvárať vo svojich rezortoch znesiteľné pomery a nehnali veci do krajnosti..."

Toto sú slová jedného z troch obžalobcov. Dr. Ľudovít Rigan bol politickým oponentom Dr. Tisu ale na rozdiel od dnešných kritikov a odporcov mal ľudské srdce, zmysel pre spravodlivosť a stavovskú zodpovednosť svedomitého právnika.

3. STANOVISKO POVERENÍCTVA SPRAVODLIVOSTI

Ďalšou inštitúciou, ktorá sa mala vyjadriť k žiadosti o milosť, bolo Povereníctvo spravodlivosti, pod gesciou ktorého stál Národný súd. Tu našla Tisova žiadosť pomerne najviac pochopenia, lebo aj tu o nej rozhodovali takí ľudia, čo nevideli v jurisdikcii iba nástroj politickej pomsty.

Poradný zbor Povereníctva spravodlivosti pre rozhodovanie o žiadostiach o milosť rokoval o Tisovej žiadosti o milosť 16. apríla 1947 o 12.15 hod. Tento poradný zbor pozostával zo štyroch členov: Dr. Pavol Seko, predseda, Dr. František Satzke, referent a dvaja členovia: Dr. Karol Vagač a Ivan Vesel. Podľa zápisnice, ktorú pripravil Dr. Vojtech Zlatný, krátko po otvorení porady prišiel na zasadanie aj Dr. Ľudovít Rigan, ktorý na požiadanie Dr. Seka informoval prítomných, že „bude potrebné vypočuť Dr. Jozefa Tisu ako svedka" v nastávajúcich procesoch s 12 vedúcimi politickými a vojenskými osobnosťami, slovenskými i nemeckými a žiadal, aby sa aj táto skutočnosť vzala do úvahy.

(Pokračovanie na 10. strane)

Vyhlásenie

občianskej Iniciatívy 2016
k 70. výročiu popravy prvého prezidenta Slovenskej republiky
Msgr. ThDr. Jozefa Tisu, 18.4.1947

„Nejeden úsek slovenskej histórie padol za obeť lži, zámernej a obludnej lži nepriateľov slovenského národa. No v prípade Slovenského štátu, jeho falošného predstavovania svetu nebola to už len jednoduchá lož, ale orgie lží, satanských a zvrhlých", napísal na margo hodnotenia prvej SR v totalitnom Československu exilový básnik a intelektuál Mikuláš Šprinc.

Sotvakto by predpokladal, že podobné orgie sa obnovia aj po páde komunizmu, v samostatnej Slovenskej republike. Osobitne v súvislosti so 70. výročím popravy prvého prezidenta SR Dr. Jozefa Tisu. Novodobé, vraj demokratické a takzvané slovenské médiá, takmer unisono šíria, rovnako ako v rokoch totality, protislovenskú a protikresťanskú nenávisť. Miesto odbornej diskusie forsírujú polopravdy, ba i otvorené lži o tom, že Dr. Jozef Tiso bol „vojnovým zločincom", ignorujúc i výsledky doterajšieho vedeckého bádania. Pritom historik Dušan Kováč už v zborníku Historického ústavu SAV z roku 1992 uviedol, že Tisova „spolupráca s nacistickým Nemeckom bola vynútená okolnosťami" a jeho proces „bol ako politický proces zmanipulovaný".

Mediálna propaganda namierená proti prvej, ale i súčasnej SR a jej zakladateľom, nesie všetky znaky brainwashingu (vymývania mozgov). Ešte intenzívnejšieho a rafinovanejšieho než pred rokom 1989. Sme presvedčení, že jeho cieľom je odnárodnenie Slovákov, implantácia pocitu viny za obdobia štátnej samostatnosti a v konečnom dôsledku odmietnutie slovenskej štátnosti samotným obyvateľstvom.

Ostro protestujeme voči historickým manipuláciám a šíreniu protislovenskej nenávisti. Šíriteľov upozorňujeme na paragrafy Trestného zákonníka o hanobení národa a vierovyznania. Súčasne povzbudzujeme občanov, aby tomuto tlaku nepodľahli, uchovali si národné povedomie, zdravý úsudok i nádej v návrat historickej pravdy a skutočnej slobody slovenského národa.

V Bratislave 18. 4. 2017

Mgr. Miroslav Šuňal, politológ
Ing. Eva Zelenayová, publicistka
Peter Kašarík, živnostník
PhDr. Martin Lacko, PhD., historik

Prosba k priaznivcom Kultúry

Veľmi pekne ďakujeme,
že viacerí z vás
reagovali na prosbu redakcie
a podporili vydávanie
nášho časopisu Kultúra.
Prosíme, aby ste nepoľavovali
v ušľachtilom úsilí
a prispeli svojím príspevkom
na číslo účtu vydavateľa Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN
SK6909000000000170427664

Alojz Berec

Sto rokov od Fatimských zjavení a boľševického prevratu v Rusku

Časť zástupu 70 000 svedkov Fatimského zázraku roku 1917 (snímka hore) a davy čakajúcich pred mauzóleom Lenina v Moskve, pripomínajúcom zikkurat, okultný chrám

ŠESŤ KRITICKÝCH MESIACOV

Boľševický prevrat v Rusku, 7. novembra 1917 bol hádam najvýznamnejšou udalosťou európskej histórie 20. storočia. Udalosti, ktoré nasledovali potom, zásadne ovplyvnili životy miliónov ľudí a podstatne zmenili geopolitickú mapu sveta. Fatimské zjavenia sa odohrali presne počas týchto šiestich najkritickejších mesiacov európskej histórie, kedy sa boľševickí sprisahanci pripravovali na svoj osudový prevrat. Zapečatený vlak s Leninom a jeho komplicmi dorazil do Petrohradu 16. apríla 1917 a prvé zjavenie vo Fatime sa odohralo len necelý mesiac potom, 13. mája 1917. Posledné zjavenie sa udialo 13. októbra 1917. Bolo to tesne po potlačení pokusu gen. Kornilova o nastolenie vojenskej diktatúry a s ňou aj poriadku v rozvrátenom a demoralizovanom Rusku. Po „Kornilovovej Afére" bol však už osud Ruska spečatený. Krátko potom, 7. novembra 1917, boľševici zorganizovali prevrat, vďaka ktorému sa im podarilo nastoliť prvú „úspešnú" komunistickú diktatúru. A presne pred touto diktatúrou vystríhala ľudstvo Fatimská Pani pár mesiacov predtým vo svojom júlovom zjavení, keď ešte ani sami boľševici nevedeli, či sa im prevrat podarí.

A čo sa odohralo v Rusku medzi prvým a posledným Fatimským Zjavením?

Neistý a ľahko zvrátiteľný boj boľševikov o moc. Táto časová zhoda, „ako cez kopirák" medzi Fatimskými zjaveniami a prípravami ruských boľševikov na ich prevrat iste nie je náhodná a pridáva na dôveryhodnosti Fatimských zjavení.

KOMUNIZMUS – NAJVÄČŠÍ ZLOČIN PROTI ĽUDSKOSTI V CELEJ ZNÁMEJ HISTÓRII

My skoršie narodení si môžeme gratulovať, že sme prežili to najkrvavejšie storočie v histórii ľudstva, ktorým naozaj 20. storočie bolo. Dve svetové vojny a mnohé lokálne vojny priniesli okolo 100 miliónov ľudských obetí na životoch. Ale tou najväčšou tragédiou 20. storočia bol komunizmus. Keď spočítame obete komunizmu, hlavne v Rusku a Číne, dostaneme výsledok cez 100 miliónov obetí (nepočítajúc do toho obete spôsobené spomínanými vojnami). I keď sa mnohí ruskí historici a žurnalisti snažia túto tragédiu bagatelizovať, či zvaľovať na iných, treba bez vreckovky na ústach jasne a otvorene povedať: „Komunizmus bol najväčšou tragédiou nielen Ruska, ale celého sveta." Pre samotné Rusko komunizmus znamenal viac obetí, ako spôsobili Džingischán, Napoleon a Hitler dokopy.

Takéto obrovské množstvo usmrtení nezaznamenala v histórii ľudstva žiadna vojna, epidémia či prírodná katastrofa. Tejto bezprecedentnej tragédii ľudstva predchádzalo niekoľko varovných a prorockých hlasov, kedy sa Najvyšší snažil vystríhať ľudstvo pred týmto prichádzajúcim komunistickým megazločinom. Hádam najznámejším z nich bolo spomínané Fatimské proroctvo. Bolo o to cennejšie, lebo zo zorného uhla r. 1917 komunizmus vyzeral oveľa nevinnejšie a na prvý pohľad veľmi príťažlivo, akoby šlo o naozaj humánny program. Avšak ako povedal Sv. Bernard zo Chairvauxu dávno pred r. 1917: „Cesta do pekla je vydláždená dobrými úmyslami!"

Zneužívanie moci bol nevyhnutný fenomén všetkých komunistických vládcov bez výnimky.

Tou najtragickejšou formou zneužívania moci komunistami bola brutálna likvidácia opozície, skutočnej, alebo len potenciálne možnej. Ďalej to bolo zastrašovanie a exemplárne trestanie úplne nevinných ľudí s cieľom vychovať z nich poslušné stádo, ktoré pôjde bez reptania za svojim vodcom. A na-pokon to bolo mocenské hryzovisko a boj o moc medzi samotnými komunistami. Sem patrili vnútorné intrigy, udavačstvo, väznenia a politické vraždy tých „ideologicky nekorek-tných" komunistov, ktorí mohli potenciálne ohroziť moc tých „pravoverných", čo boli práve pri koryte.

Ani Hitler nevyvraždil toľko sovietskych komunistov, ako Stalin počas čistiek v tridsiatych a štyridsiatych rokoch. Tento krvavý a nikdy nekončiaci boj komunistov o moc predznačil Leninov citát: „Ako môžeš robiť revolúciu bez popravných čiat!?"

Koncentračný tábor nie je nacistický vynález. Je to komunistický vynález trojice Lenin, Dzeržinskij a Trockij, ktorý nacisti len zdokonalili. Celá sieť sovietskych koncentračných táborov bola nevyhnutnou súčasťou komunistickej zastrašovacej a likvidačnej mašinérie. Zahynuli v nich milióny nevinných ľudí od hladu, zimy, vyčerpania, chorôb, mučenia a popráv. Ako vyhlásil Krvavý Felix (Dzeržinskij): "Čím skôr sa ich zbavíme, tým skôr vybudujeme socializmus!"

PRELOMOVÝ ROK 1917

A pred tým všetkým vystríhala Fatimská Pani, keď v júli 1917 vyhlásila, že Rusko vyvezie svoje „omyly" do celého sveta. Keby bol v r. 1917 niekto predpovedal, že o ne-

jakých 30 rokov sa z Ruska stane komunistická veľmoc, ktorá bude exportovať svoj brutálny ateistický režim a nefunkčný spoločenský model do všetkých končín sveta, a pred ktorou sa raz bude triasť celý svet, každý politik, ekonóm či teológ by sa mu bol vysmial. Ale Fatimská Pani to vedela už vtedy. V r. 1917 Rusko bolo agrárnou krajinou tretieho sveta a ešte k tomu vyčerpané a demoralizované jeho neúspechmi na frontoch Prvej svetovej vojny. Tieto neúspechy viedli k nečakanej abdikácii cára Mikuláša II., s ňou spojenému mocenskému vákuu a vládnej kríze, ktorá spustila lavínu chaosu a vnútorného rozkladu Ruska.

Aj samotný komunistický systém, ako spoločenský model bol v r. 1917 na úpadku. Bolo to v prvom rade preto, že si ľudia postupne začali uvedomovať jeho nefunkčnosť. A tiež preto, že komunistický program nikdy nechytil za srdcia robotníkov. Sklamaný Karol Marx, keď videl, že sa robotnícka trieda v druhej polovici 19. storočia vôbec nezmobilizovala do nejakého organizovaného svetového hnutia, začal svoje „teórie" korigovať. A pred rozpínavým imperiálnym Ruskom „svetový proletariát" práveže varoval. Viac než Karol Marx a jeho „triedny boj" chytil robotnícku triedu za srdce malígny nacionalizmus, ktorý napokon viedol k rozpútaniu Prvej svetovej vojny. A namiesto toho, aby sa francúzski a nemeckí robotníci spojili proti svo~~jim~~ spoločným „vykorisťovateľom" (ako si to K. Marx predstavoval), v zákopoch francúzski robotníci strieľali do nemeckých robotníkov a vice versa.

ČO PREDCHÁDZALO ROKU 1917 V RUSKU?

Na jednej strane to bola ultrakonzervatívna cárska vláda, ktorá sa vehementne bránila akýmkoľvek spoločenským reformám, ktoré by viedli k čo len minimálnej decentralizácii vládnej moci zastaralej ruskej autokratickej monarchie. Cár Mikuláš II. bol človek skutočne dobrého srdca a naozaj vzorný otec rodiny a vlasti. Ale ako politik a absolútny vládca to bol človek slabý a ľahko manipulovateľný. Manipulovateľný cárovnou, Rasputinom, Pobedonoscevom či kýmkoľvek iným, kto ho chytil za srdce...

Niektorí ruskí konšpirační historici sa nám dnes snažia vymaľovať predrevolučné Rusko ružovými farbami akejsi romantickej patriarchálnej idylky, ktorou však Rusko rozhodne nebolo. Stačí si prelistovať kriticky ladených ruských klasikov z druhej polovice 19. storočia ako Gogoľ, Čechov, Saltykov-Ščedrin či Leskov, aby čitateľ pochopil, že tá Svätá Rus nebola zase až taká „svätá", ako sa nám niekto snaží nahovoriť.

Liberálna revolúcia r. 1848 viedla k širokopásmovej ateizácii a apostáze nielen v Západnej Európe, ale aj v Rusku. A táto apostáza, ktorá začala spontánne a dávno pred boľševikmi, bola ďalšia nutná a nepostačujúca podmienka, ktorá viedla k roku 1917 v Rusku. Pravoslávny svätec a ľudomil Sv. Ján Kronštadtský v r. 1905 vyhlásil: „Rusko, ak raz odpadneš od svojej viery, tak ako už odpadli mnohí intelektuáli, nebudeš už viacej Ruskom, ani svätým Ruskom. A ak už viac nebude pokánia v ruskom ľude, bude to znamenie, že koniec sveta je blízko. Boh vám zoberie vášho zbožného cára a zošle na vás bič v podobe bezbožných, ukrutných a samozvaných vládcov, ktorí zaplavia celý svet krvou a slzami!" Je to príklad ďalšieho proroctva, priamo z Ruska, ktoré predpovedalo zhubný ruský komunizmus. A vo svojich podstatných myšlienkach sa Ján Kronštadtský skoro presne stotožňuje s fatimským proroctvom.

Ako príklad toho, ako hlboko bola zakorenená viera v Boha a pokánie v srdciach ruského ľudu, uvediem tragický príbeh z korunovácie posledného ruského cára Mikuláša II. v r. 1896. Po korunovácii sa plánovala ľudová veselica na Chodynskej Lúke za Moskvou 30. mája 1896. Účastníci mali dostať od ich nového cára malú pozornosť: bochník chleba, pamätný pohár so zlatou mincou a krčah piva. Zišiel sa tam však neočakávaný dav, medzi ktorým sa rozniesloo, že nebude dosť sľúbených darčekov pre všetkých. Tak sa znenazdania spustila nekontrolovateľná lavína ľudských tiel proti priestranstvu so spomínanými suvenírmi, ktorú nebol schopný policajný zbor zastaviť. Výsledok? Udupaných 1389 obetí. Tragédia porovnateľná s Titanicom (1517 obetí). Cár Mikuláš II. bol otrasený. Cítil v tomto masovom nešťastí predzvesť Ruskej a svojej vlastnej tragédie, ktorá sa napokon naozaj aj vyplnila.

NOVÉ NÁBOŽENSTVO

G. K. Chesterton kedysi napísal, že viera v Boha je tou najzdravšou vierou, ku ktorej sa ľudstvo dopracovalo. Ak raz človek prestane veriť v Boha, začne veriť hlúpostiam. A komunizmus je jednou z týchto hlúpostí. A smädná ruská duša, ktorá stratila vieru v Boha, rýchlo našla náhradu v komunizme.

F. M. Dostojevskij v Denníku spisovateľa uvádza príklad, aký je rozdiel medzi francúzskym a ruským socialistom. Stretnú sa obaja v parížskom bistre a „so zápalom v srdciach" teoretizujú o komunizme. Na konci tejto vášnivej debaty sa francúzsky socialista vráti do svojej každodennej rutiny a spakruky vyhodí z práce niekoľko robotníkov vo svojej továrni, lebo prišli neskoro do práce. Ruský socialista sa vráti do Ruska a spraví revolúciu. Tento Dostojevského príklad veľmi dobre charakterizuje jednak úpadok socializmu a marxizmu v Západnej Európe v 2. polovici 19. storočia, a potom oneskorený vzrast popularity socializmu v Rusku v tom istom období. A napokon je tu aj veľmi špecifická hyperaktívna črta ruskej viery.

Ruský odvar marxizmu ako nové náboženstvo so svojím agresívnym programom charakterizovaným v Komunistickom manifeste, mal svoje charakteristické ruské emotívne črty. Tieto črty veľmi pripomínajú dnešný nábožensý extrémizmus. Ruské marxistické krúžky, či už doma, či v exile, nezriedka priťahovali k sebe psychicky nestabilné individuality s antispoločenskými, agresívnymi a často aj sadistickými črtami. Ruský zbohatlík a socialista Leonid Krasin, ešte počas jeho exilu o Leninovi vyhlásil, že to je nebezpečný a mentálne nestabilný človek. Krasin bol voľakedy štedrý mecenáš ruských socialistov v exile. Keď ho v r. 1916 Lenin požiadal o finančnú podporu, L. Krasin vyhlásil: „Lenin si nezaslúži žiadnu podporu. Je to nebezpečný typ a človek nikdy nevie, aké bláznivé idey vyklíčia v tej jeho tatárskej hlave. Nech ide do čerta..!"

A nebol to len Lenin. Celá plejáda takýchto charakterov lemovala históriu boľševizmu v Rusku. počnúc Felixom Dzeržinským, pokračujúc Henrichom Jagodom, Nikolajom Ježovom, Lavrentiom Beriom, Vasilijom Blochinom atď.

VLADIMÍR „NEMANIČ" LENIN

Za svoju rozvratnú činnosť bol v r. 1897 deportovaný cárskou „Ochranou" na Sibír. Dostával tam slušnú podporu, z ktorej sa dalo rozumne vyžiť. Po skončení sibírskeho exilu emigroval do Západnej Európy. Tu však veľmi skoro zistil, že sa so svojím ruským právnickým minimom a komunistickou propagandou neuživí. Najprv sa pokúsil študovať, ale s malým úspechom. Manuálnu prácu sa mu však robiť nechcelo. Prosto bol to kaviarenský povaľač, ktorý sám seba nazýval vodcom robotníckej triedy, ktorú ale vôbec nepoznal, lebo s ňou nikdy nežil ani nepracoval.

A toto bol naozaj systémový problém. Komunistický program nikdy nechytil za srdcia robotníkov. A medzi socialistami, či neskôr boľševikmi, by ste ťažko boli našli nejakého skutočného robotníka. Robotníci boli vyťažení prácou a snahou uživiť svoje rodiny. Samotní ruskí socialisti v predrevolučnom období boli poväčšine rôzni kvázi intelektuáli, lúzeri a povaľači, ktorým veľmi manuálna práca nevoňala. Táto odtrhnutosť od robotníckej triedy bola skutočným systémovým problémom všetkých ruských socialistov, vrátane boľševikov. Podobne ako Lenin, sami sa inštalovali za vodcov robotníckej triedy, ktorú však vôbec nepoznali. A aký bol rozdiel medzi ruskými socialistami, marxistami, boľševikmi, či menševikmi? Takmer žiadny. Delili ich od seba intrigy, klebety a vnútorné šarvátky o nezmyselných ideologických a od života odtrhnutých hlúpostiach. Skutoční robotníci museli riešiť skutočné problémy, zakiaľ ich tzv. „vodcovia" si tieto problémy vymýšľali.

Z ČOHO POTOM LENIN ŽIL?

Na začiatku mu posielala jeho mama z Ruska peniaze na prežitie. Neskôr sústredil okolo seba viacerých stúpencov, vrátane niekoľkých ruských rýchlozbohatlíkov, ktorí ho na začiatku štedro podporovali. Ďalším zdrojom peňazí bola ilegálna činnosť jeho stúpencov, ako falšovanie bankoviek, sobášne podvody či vykrádanie bánk.

Ale táto podpora mecenášov, akým bol vyššie spomínaný Leonid Krasin, netrvala dlho. Lenin bol človek panovačný a neznášanlivý, ktorý postupne odpudil od seba väčšinu svojich bývalých stúpencov. K týmto negatívnym črtám sa neskôr pridala aj žlčovitá zatrpknutosť, ktorá je charakteristickým znakom emigrantov s veľkým egom a malým úspechom. A napokon prišla Prvá svetová vojna a s ňou všeobecný nedostatok, takže ani tí bohatší socialisti nemali peňazí navyše na podporu pochybných charakterov a darebákov, ako Lenin. Ku koncu svojho exilu tento veľký „vodca svetového proletariátu" žil v ponižujúcej biede. Jeho manželka, Nadežda Krupská spomína, že v Zurichu bývali v lacnom byte, pretože sa nachádzal hneď vedľa prevádzky na spracovanie rýb, odkiaľ sa šíril hrozný zápach.

(Pokračovanie na 9. strane)

JOZEF TISO

Idealizmus je prvou podmienkou nášho národného vzkriesenia

Ďaleko by sme chodili od pravého pochopenia významu našich cirkevných sviatkov, keď by sme v dňoch sviatočných videli len telesný odpočinok, len oddych od práce a nevedeli by sme sa povzniesť k myšlienke v tom-ktorom sviatku vyjadrenej. Je pravda, že zovňajší pokoj sveta, utíchnutie hluku pracovných dielní a následkom toho, oblečenie sa ľudu do sviatočného rúcha je čosi nápadnejšieho, než myšlienka sviatku, a preto sa nesmieme tomu diviť, že obyčajne tento zovňajší lesk sviatku nás zaujíma lepšie než sama tá myšlienka, ku ktorej sa človek len duchovným vhĺbením sa do významu sviatku dostať môže. Pre človeka ale, ktorému to radosť pôsobí, keď môže umom svojím do hĺbky vŕtať, toto je opravdivým pôžitkom: nájsť základnú myšlienku sviatku a z tej vyvodiť sebe praktické pravidlo pre život svoj tak súkromný, ako i verejný.

Slávime sviatky veľkonočné... Za radostného hlaholu zvonov sprevádzame v slávnostnom sprievode Sviatočného Spasiteľa zvíťazivšieho nad smrťou. Aby sme si udalosť dňa tým živšie predstavili pred seba a potom aby sme tým okázalejšie slávili spolu s Ním víťazstvo Jeho, nesená býva v sprievode i socha z mŕtvych vstalého Spasiteľa, ktorá Ho predstavuje jediným plášťom sotva že zakrytého. Asketickí spisovatelia zmysel sochy v tom smere vykladajú, že Kristus odlúčením sa vo všetkom od sveta, zabezpečil si víťazstvo nad svetom! Za životný svoj cieľ si vytýčil zlomiť moc diablovu a vymaniť pokolenie ľudské spod moci a zhubného vplyvu zlého ducha. Aby tento svoj cieľ previesť mohol, aký neúprosný bol cez celý svoj život voči všetkému, čo na protivníka ľudí, čo len zďaleka upamätovalo. Prvý kontrast bol Jeho celý život toho, čo zlý duch sťa zbraň k získaniu ľudí upotreboval. Trojnásobné pokušenie Jeho k ctivážnosti, pôžitkárstvu a pyšnej namyslenosti ako i rozhodné odmietnutie pokušenia, je zrejmým dôkazom tohto. Ináč vyslovil to i zlý duch Ním raz vypudený z jedného človeka, keď dľa Písma nazlostený zavolal: Čo máš so mnou? Nič spoločného my spolu nemáme! Táto vzdialenosť Kristova od diabla v celom živote dávala mu najlepšiu zbraň do ruky, aby diabla najistejšie poranil. Toto odďaľovanie sa od sveta – ľudsky hovoriac – dávalo mu i odvahu k najväčšej obeti, k samej smrti, v ktorej pri zdanlivom zničení seba poisťoval si najväčšie víťazstvo. Nepripútaný k svetu ani hmotou ani pôžitkom, ani slávou, odhodlal sa rozlúčiť sa so svetom, aby potom vstal z mŕtvych a dľa slov proroka pýtal sa: Ó smrť! Kdeže je osteň tvoj? Kde moc tvoja?

Veľkonočné myšlienky tieto pozornosť našu v prvom rade na vzkriesenie naše duševné obracajú, no pri tom všetkom nevylučujú ani vyjadrenie týchže v inom zmysle. Zvlášť pri úzkom spojení nášho života cirkevného a národného, každá naša cirkevná slávnosť tak zjavne a dôrazne poukazuje na naše národné potreby a záležitosti. Preto i táto veľkonočná slávnosť pri rozpomienke na slávne zmŕtvychvstanie Kristovo, nie div, že nám pripomína, za čím každý roduverný Slovák túži, čo sa myslí jeho tak často predstaví, vzkriesenie slovenského národa!

Hodený bol národ náš do zúrivého boja politického a svetonázorového, lebo politické a svetonázorové tábory v Čechách a na Morave tak ostro už vybudované každý pre seba a svoju posilu chceli si získať národ náš slovenský. Stal sa vskutku terčom útokov všetkých, bo podmaniť si ho chceli všetci. Čo je prirodzenejšie potom, že každý z útočníkov použil všetku zbraň a každý prostriedok, len aby cieľ svoj dosiahol. Rozvírený boj nešetril ničoho a nebral ohľad na nič, len cieľ svoj sledoval, aby si ho zaistil. Rozpálil náruživosti, zničil všetky prúdy, ba ide to až tak zúfale, že si človek predstavuje toho kočiša, ktorý v nerozvážnosti hodí ešte i opraty medzi rozdráždené kone, len aby ešte rýchlejšie utekali. Vyvolaný bol triedny boj, ktorý nielen drobí národ na čiastky sebe cudzie, lež čiastky tie jedna na druhú hucká, čím sa požiar zanáša do jednotlivých vrstiev národa, aby tým istejšie a skoršie zahynul celý. Úmyselne sú podražďované v národe tie najnižšie pudy, ako hrabivosť, s ktorou obyčajne chodí hrubosť a bezohľadnosť, hmotárstvo, čo za krátku dobu privedie človeka k zrade i toho najsvätejšieho pokladu; pôžitkárstvo, čo robí človeka sebeckým natoľko, že nestará sa viac o budúcnosť národa. Tí, čo boj tento týmito prostriedkami vedú myslia jedine na chvíľkový úspech svoj, ponevač tiež v tých istých chybách väzia, ktoré v národe našom podnecujú. Netušia ale ani snáď, že spôsob týmto smrť národa pripravujú.

Kto sa ale vážne zamyslí nad javmi týmito, zhrozený nebezpečenstvom, ktoré národu hrozí, pýta sa: čo zachráni národ náš od istej záhuby, ktorá ho tu čaká? Čo pomôže národu nášmu, aby sa vymohol z tak blízkeho a istého hrobu, ktorý mu rozvírený boj tento pripravuje?

Pohľad na sochu osláveného Krista, ktorý jediným plášťom sotva súc odiaty, prestavuje nám vzdialenosť Krista od sveta. On nad svetom zvíťazí, ponúka nám istý a jediný prostriedok záchrany národa: idealizmus...

Zariadenie životné národa má byť pravým kontrastom toho, čím rozvírený boj v národe pracuje. Namiesto triedneho boja pestovaná má byť kresťanská, vzájomná a celonárodná láska k blížnemu; hrabivosť, hmotárstvo a pôžitkárstvo nahradené a vytlačené má byť skromnosťou, jednoduchosťou a pracovitosťou. Ovšem, že protivný tento smer uplatniť sa má in capite et in membris; vo vodcoch práve tak ako i v širokých vrstvách. Divým útokom národ odolá len tak, keď takto vychovaný neprístupným bude všetkej špekulácii so slabosťou jeho počínajúcej. Pestovať teda v národe, v srdciach a v jednoduchých vojakoch idealizmus, to je prvým krokom a jediným prostriedkom k tomu, aby sa národ vymohol z neutešeného stavu duševného, aby teda vstal zo stavu hanebného a krajne nebezpečného!

Kto sa teda chce dožiť vzkriesenia a oslávenia národa svojho, ten nie ubíjať bude v ňom tento životný idealizmus rozsievaním nešváru triedneho boja, popudzovaním náruživosti hmotárstva, prospechárstva a pôžitkárstva, lež všetkými možnými prostriedkami upevňovať bude v ňom pravý opak, kresťanský idealizmus. Čo prakticky povedané toľko znamená, že ten nebude znemožňovať vplyv kresťanstva na život národa v škole, v literatúre a v parlamente, ale použije každej príležitosti, aby kresťanstvo čím hlbšie siahalo do učebných sienní, do rodinného kruhu a do verejného života, lebo len kresťanstvo zachováva pramene idealizmu, bez ktorého žiaden národ neobstojí.

Pri slávnostnom speve, s ktorým slávime pamiatku z mŕtvych vstalého Spasiteľa, nezabudnime ani na národ svoj, ktorému aspoň krátkou, ale tým vrúcnejšou modlitbou prosme čím skoršieho vzkriesenia pomocou kresťanského idealizmu!

Slovák, roč. 6, 1924, č. 92, str. 3-4

„Slovanská vzájomnosť začína byť aktuálna práve teraz, keď sa z vôle osudu dostáva do popredia nie slovanská veľkosť, ale slovanská vysokosť.“

(Zápisník; 20 marec 2004)

„Som katolík – a znie to krásne,
že som aj Slovan, Rus môj brat,
a túžby naše jednohlasné

jak svorne idú putovať
na Kalváriu, kde si šťastne
staviame všetci spásy hrad.“

(Janko Silan: Som katolík; úryvok)

„Ó, ako dlho ešte potrvá, čo slovanské národy nebudú schopné pochopiť nezištnosť Ruska a toho, že zdvihlo veľký, svätý a vo svete nevídaný prápor vznešenej idey – jednej z tých ideí, ktorými človek žije a bez ktorých by ľudstvo, keby prestali v ňom pôsobiť, zmeravelo, a zmrzačené, zjazvené a nevládne by zahynulo.“

(Fiodor Michajlovič Dostojevskij)

Ako sa dozvedáme z tlače, pri príležitosti tohoročného Všeslovanského zjazdu v Moskve a následne v Petrohrade (26. máj – 2. jún) pripravuje Inštitút Ruskej civilizácie v Moskve „zobrané spisy“ významných slavistov minulosti a zároveň sprístupňuje výstavu kníh na tému Súčasná slovanská literatúra. – Som presvedčený, že tento zjazd - práve preto, že sme v epoche striedania dvoch civilizácií (!) – je ako stvorený k tomu, aby sme predstavili Pavla Országha Hviezdoslava slovanskej verejnosti ako jedného z najvýznamnejších a najperspektívnejších prorokov Slovanstva, čomu by (okrem iného) poslúžil knižný výber z jeho tvorby s týmto zameraním.

Ak Kristus povedal Nikodémovi „Musíte sa znova narodiť“, Pavol Országh odkazuje Slovanstvu: „Musíte sa do žilôčky zmladiť!“ – Len tak môžete „položiť základ novej náboženskej budúcnosti“ (Vladimír Solovjov).

Pripravil Július Rybák

Veľduch s veľkým srdcom v páre...

Pavol Országh Hviezdoslav

MAŤ MOJA DOBRÁ...

(Úryvok)

„Syn, synu môj, len sám vieš, jaks´ mi drahý –
ja stála na tom, abys´ šťastným bol
i otec tvoj, a preto nechals´ prahy,
kde mozoľno, a skromný nechals´stôl,
kde čierny chlieb, kde v potu tvári ťahy,
či svitá to, či keď deň zapadol...
len preto: bys´ sa nad ten stav náš vyššie
povzniesol – od nás ďalej – ale k blahu bližšie...

Nuž preto škola tvoja, tvoja veda –
a, Bohu vďaka, skončils´ šťastlive,
si na krídlach. Lenže, čo spať mi nedá
a maľuje mi doby trúchlivé,
jak počula som z mocných úst súseda,
už si sa vrhol v ruky zvodlivé,
si Slovák vraj... hoc neznám túto snahu,
lež hovoria, že, syn môj, po tvojom je blahu!...

Tak vráť sa, syn môj, nazpäť, vráť sa, vráť sa!
Mať prosí ťa, jak zrieš ju, hľa v slzách.
By daromná nebola tvoja práca:
buď opatrný, mlč a nepíš.... Ach,
veď pozri len, čo výhod tam, ká pláca!...
Bys´ neželel, keď z tvojich bude prach;
ty žiť, my hniť... Veď máš svoj um i vôľu;
lež pre tvoj nezdar beda nám sniť i tam dolu...“

Vtom zaplakala. A ja dumal v tichu.
Ha, čítať mám tej drahej rosy pád
a zchvievať sa jak steblo v tomto vzdychu?
Ó, mati, už viem odkiaľ aký had
ti zboril pokľud a odetý v pýchu
poukázal na rajský zrady sad;
poznávam pokyn diabla, ktorý snorí
jak lev okolo a v sieť duše matiek korí...

Ja viem, čo tam na kliatej onej strane:
tam hromadia sa vášne oplzlé,
hoc k záľub ich tváre zmaľované,
čo avšak vánkom pravdy vypĺzne,
že zjavia sa v nahote draci, sane
a vychrlí sa pod zrak všetko zlé;
vtom hne sa základ, spraští palác slávy
a skalie zrady na ich pyšné zhrkne hlavy.

Učilas´veriť v Boha: tam ho neni;
učilas´ ctnosti: tam však holota;
že v pokore sklad dobra uložený,
si riekala: tam ale vzteklota
sa nadýma, sťa satan vylačnený;
kázalas´ skromnosť: tam však života
hýrivá rozkoš, besy... púšte modly...
Nie radšej v ctnostnej biede, než v takom pohodlí?

Na tejto strane, kam ja volil cestu,
je krušno, pravda. Ale nevinnosť,
i tá nebeská, hľa, musela k miestu,
kde kríž i smrť: bo pravdy zmužilosť
podstúpiť dáva ľahko i neresť tú;
na žití nič – na pravde iba dosť,
a každé vykúpenie iba v smrti,
zo zôr – nuž z krvi rodí sa svit, čo tmy zdrtí!

Kde kivda tlačí, tam i moje údy,
bo tam pod krivdou pravda stiesnená,
a snahy naše, nad nimiž Boh súdi:
by krivda už raz bola zvržená
preč z ňádier pravdy... Nuž u totých ľudí
tá snaha, hľa, to peklo znamená,
tá snaha: svetlo pravde a trón právu –
za to drtia vztýčenú z nížin každú hlavu.

Som Slovák, áno. Keďs´ ty mojou mati,
ani nemožno je mi iným byť;
len skrze teba ctím i rod môj zlatý,
bo nectiac ten, i teba zhanobiť
bych musel... či to potom nie syn kliaty?
Nu tým snahám i ďalej dovoľ žiť;
nech nemýli ťa podlé blábolenie;
tvoj syn snáh skvelých vztýčil prápor v božom mene.

Nuž nechže kráča. Ver, Boh koná správu
i nad tou púťou; syn tvoj nezhynie.
Zmučená pravda príde raz v oslavu,
a bude dobre – celej rodine...
Ja kľakol a – mať? Ruky mi na hlavu
trasúce vzniesla... „Vstaň, v tej príčine
ťa utvrď Boh! Choď z rodičovho hniezda
jak vtáča odrastlé... tvoj vodič – stála hviezda!“

SOM SLAVIAN!

Riecť mám, kto som? Či svetlom a či stínom,
bo iné vám nič jasna nepodá?
Ó, slepci! Veď na oceáne sinom
sme predsa nie, kde voda a voda
len jednofarbá. Nuž, keď chcete: synom
som najväčšieho v svete národa!
Či k poznaniu už dosť? Vraj známok chcete
viac ešte, bo že mnohý obor v svete?
Odhalím ich, - lež či im zrozumiete?

Keď Boh chcel stvoriť svet, tu slovo slovo
len bolo , všemoc ktoré znieslo v zmes.
A pred mžikom kde všetko nehotovo
a mŕtvo: už sa hýba skrz a cez –
tu hustne noc, tam kmitá na ružovo –
hľa, slnce, hviezdy, zem, huk mora, les –
konečne človek, ha! Nuž slovo slova
či dostačí vám, čo vás chaos chová?
Som Slovan, Slovan! Či to pečať nová?

Deň kráľom je, noc družkou jeho iste.
Dňa kráľa trónmi dvojsté zore sú.
Opustil prestol ranný koruniste
a kráča ríšou v každom okresu,
navštíviac svojeť: háj, kvet, vody čisté –
Jak prešiel, anjeli tu vynesú
hneď diadém a v čelo zložia noci:
že moc sa strieda v sláve, sláva v moci...
Som Slavian! – Nuž jak príklad dňa a noci?

Som Slovan-Slavian! Čujte, vedzte teda,
keď nevidíte známky na čele!
Tak , myslím, meno to sa zmýliť nedá,
jak v týždni nie deň svätej nedele.
To názov, nie jak dáka páska bledá;
to písmeny – zložené umele
v skvost plný jasu, v trblietavé pruhy!
Snáď oslepil vás toten jagot tuhý? –
Som Slavian! Či to nie pás mena z dúhy!?

No, závidíte iste moje meno,
keď zhíkli ste a jak list osiky
sa chviete túhou, vám by privlastneno. –
Ej, nedám, lebo to dar veliký,
dar už pri krste, amulet i veno;
tie písmeny – to k sláve rebríky!
Hej, závidíte česť tú, slávu mnohú;
päsť zatínate a spierate nohu –
Som Slavian! – Sláva na výsostiach Bohu!

Nie pýcha, spupnosť zo mňa hovorí,
ni streštenosť, ni hravá výtržnosť:
keď poviem; ja som kvapkou v jednom mori;
keď poviem: ja som obra drobná kosť;
keď poviem: ja som vetev pra-prahory
a jednej hviezdky v nebi kmitavosť –
nie, chvast to nenie, duch sa nepechorí:
že toľko nás, jak všetky anjel-zbory...
Som Slavian! – Závisť, nie, vás skôr strach morí!

Ľakáte sa, viem, toho obra: preto
zachvenie vaše jeho pred menom!
Váš srd sa uhnul, ako byľky tieto
pod vánku krídlom, nôžkou, kolenom.
Strach na čelo vám dýcha znojné leto:
že ak sa na vás zvalí tento dóm;
strach, hrúza, žasnutie – ó, vidím, slyším,

bo z neho hlas: ja toto telo vzkrišim:
Som Slavian! – či sa pýšim, či nepýšim.

Vy škrípate zubami, na rtoch peny,
žlč v oku, čelo vaše zberá jed;
ste bez seba, ste víchrom rozježení,
ste nedotknutí, vzácni ani vred:
že prečo obor ten tak nezmožený
a Dávid chlapec prečo nejde hneď
so svojou zbrojou...? Ja vám šepnem čosi:
niet kuše, pušky, dela, smrti kosy –
Som Slavian! – Briliant meno, kto ho nosí!

Bojíte sa, bo mnoho na rováši:
bo nejedného v kríž ste pribili,
po stopách duše chvatní jak na paši –
a mnoho halúz v lup ste zlomili...
Nuž svedomia had obrovský vás plaší,
že do vlastnej vás zmietne mohyly!?
Strach márny! Pomsta Bohu – nech ju koná!
Len dobrých darov
môž´ dať Slavian v odplat z lona;
nič nemá z vás – tak preč od hradieb Iliona!

Len krok čo zrobil obor: prchli myši –
hja, strach je strach! Hoho, no, vráťte sa;
lež držte sa, jak sluší v obra ríši.
Tak ako nezrútite nebesá:
i jeho hlava večne vzpätá k výši –
Keď úctiví vy, ni on nehne sa! –
Som Slavian! Čujte, jak to meno zvolám:
hneď tleskot ozonný; je milé nielen holiam
tým, lež i výšam nebies, morským jak podmoliam!

A PO NEVEĽKOM UNAVENÍ SOM BABEJ HORY NA TEMENI...

(Úryvok)

Ó, čistý, skvelý vzduchu,
ty dobrý matky-zeme duchu!
Vás, ľudia, vás sa spytujem
- keď uschováte zášti zub a zloby pazúr - :
či máte taký v duši lazúr,
jak má ho, ajhľa, vaša matka, zem!?
Ja neviem, ale vo vás vždy to hríma,
vo vašich zrakoch vztekom bleskotá;
tá vaša ruka voždy paloš tríma
pri bráne raja brata-človeka!
I prečo to? Čo taká úzka vaša hruď,
čo ruka stále nepravá
čo duša vytrvale skrbľavá –
čo neviete sa jak vzduch láskou rozplynúť!?
Ba tak, vo vašom svedomí,
jak éteru hor´ božská činovať,
ver´ večné dobra atómy
by mali zahrávať! –
Čo vtáčat v smavom povetrí,
čo zlatých práškov, rosy, melodie,
a v duši vašej? Dom to neštedrý,
v ňomž jedine váš život skvostne žije! -

Však obzrime sa v sveta strany. -

(Tam západ... Tam sever...)

....A ďalej – svätá Rus.
Nie, nevidím jej, totú šíru pláň,
tú majestátnu zeme šatu:
a predsa predo mnou je do korán,
je rozprestretá – prenesmierna blana biela,
na ktorú, čítam, ruka archanjela
v ružovom zasľúbenia kvete
napísala tú istú vetu svätú,
zvesť: „Zdravás´“, ktorú kedys´ v Nazarete...
mám pred sebou ju v celej rozsiahlosti,
pred sebou, jasným okom obraznosti,
mám, ako súsedovu roľu,
zriem, jak sa ťahá od toho tam kríku,
či mám riecť – hory až ta k pomezníku,
jak ustanovil Boh ho sám – ku pólu!
To však len šírka – a zdĺž? Bože svätý,
jak to, že dĺžke žiadnych niet úvratí?
Tá beží, obraznosť kým moja hynie...
Či úvrať v nebi? – V zemskej okrúhline.

Ó, sveta obre,
že vidím ťa, tak voľno mi i dobre! –
Nadarmo zášťou zažiháte tváre
vy závistliví okolo
- i keď Kain obetoval, tak bolo -:
nie, neprijme Boh vatier vašich kudlenie! –
No iné tamto v nebi znamenie:
že obeť obra, duše jeho na oltári
v nezištné zapálenú plamene
Boh prijal milerád, či nie je dosť
vám v dôkaz vlastná jeho uznalosť,
odleskom vďačným vatry
čo, ajhľa, tam sa jatrí,
prísvedčný pokyn zo severnej žiari!?
- A vidím bleskotavý zášľah biča...
On, obor, kde sedí, tam predná sveta os.
Daj pokoj, panstvo, neklň pohoniča,
by dajak nevohnal dnu v priepasť s tebou voz! –

Opustiac voľnú stepí prírodu, -
kde ako škovrán v zorách na ráne,
štebotná duma hmýri v burane,
až škovránkov jak kŕdeľ unylý
do mračien, v kurhan mizne, v mohyly, -
opustiac voľnú stepí prírodu:
do súsedstva zrak letí – k východu.
- O, východ, východ! Ty v smrť nezachodíš;
tak dobre ti, že voždy len sa rodíš!
Tys´ mladoň večný, krása tvojich líc
nehynie v západ dychom povíchric;
ty denne novo žiariš, novo zoríš:
trom sveta uhlom v cestu svietiš, horíš;
si hviezd, si zory, slnca majiteľom,
si k svobode, v raj zvúcim archanjelom...
Jak, že vraj patríš peklu, panstvu!?
Nemožno, lebo patríš,
tak jak sa krásou leskneš, žitím jatríš,
jedine patríš – Slavianstvu!
Ó, štvite na západe, farby meňte:
nezhynie Slavian – slnce v oriente!

KRVAVÉ SONETY

(Úryvok)

A predsa - dovoľ, Bože! – Pokoja
mi nedá zvedavosť, jej ostré kosti
ma omínajú: tisíc do úzkostí
upadám za dňa, a tie neskoja
ni noci, balzam ich, snov povoja;

krváca srdce mi, môj duch sa postí –
och! dovoľ nazrieť v tmaň mi budúcnosti:
jak z toho strašného vĺn príboja

Slavianstvo vyjde? Loď jak statná, bdelá?
To rád bych znal: ó, odcloň mi! a daj
znak, má-li v tebe ochraňovateľa?
Ha! vidím, zašlo bezdna na pokraj...
Viem, hrešilo, ach, hrešilo tak veľa;
však odpusť mu! ho zdrž! a zachovaj –

+

Či zázrak telom ten sa rozpadne
na články, osobou z nichž pozostáva,
do prachu sfrkne Goliáta hlava?...
A či sa zviecha, vzchopí prípadne

a života už plňou zavládne?
I v službu vvstúpi pravdy? Vstane práva
obhajcom? Trafí, v čom tkvie cnosť, česť, sláva?
Orlicou žalmistovou omladne?

Veď spravodlivosť tmel je, tuží pásky
nad oceľ, korbáč, žalár, zámky pút:
a tej, ach! neznalo; a praskli zväzky
i pokrvné, že trnie, ha! ni prút:
prút v potrest... Zľutuj sa však, Bože lásky!
a nedaj mu v tej próbe podľahnúť –

+

Preds´ nemožno, že bytnosť veľkých čŕt
v ňom bol bys´ pslal na svet bez účelu:
len iným tôniť – obťažiť zem celú
sťa Himalaj, mráz družinou, hlad, smrť;

a časom rozsypať sa na padrť.
Čo dal si sklepeniu skryť, jeho čelu,
raz musí slncom vzísť, vzpláť zlatom peľu –
a po ňom zbudnúť nad pyramíd hrď...

Či proroctvo má zlyhať Kollárovo? –
Viem, mrhač-spustlec, bolo samý buj;
však pre krv, Bože, v streku na olovo
z rúk bratských... aspoň pre ňu nevstupuj
s ním v súd, lež daj mu žiť a tvoje slovo
zvestovať svetu – Tak, ó! pomiluj...

+

Pomiluj, Bože! Bože, pomiluj!...
Ťa kolenačky prosí duša moja
dňom-nocou, žertva muky, nepokoja –
Veď hrozné i len pomyslieť si, juj!

od čoho naveky ho zavaruj! –
by Slavianstvo len hŕbou bolo hnoja
na cudzie lány, po čom chudá sloja
ich tak mrie, rozďavujúc pysk ni sluj...

Dosť zapadlo ho už tým podlým cieľom,
zúrodniac, sšľachtiac drsné plemeno,
dosť! – Zaháj ho, ó, voči urvateľom!
Nie trus je, lež dúm tvojich semeno:
len vzísť mu dať, vzrásť, zrieť... a zlatým čelom
sa nebies tkne... Buď, ó! buď spaseno...

Ach, búri, kvasí sa to vo Slavianstve...

Ach, búri, kvasí sa to vo Slavianstve,
vĺn ruvot, prekot – v bezdno, vozvysok:
hneď čierna zdá sa habnúť po nadpanstve,
hneď s hrivou šarou, blýskavých lún – ok –
zas škvrnitá, kýs´ krvilačný mlok,
žlč číra zas – v svet striekajúc až peny...
Len svetlej niet: snáď navždy zapadla;
a slnce vstáva, líha v omrzení,
bo v hladine, čo tak sa prchko mení,
tak trieska sa, viac nemá zrkadla.

Čo sa mu stalo, toto ľudstva more
že sa tak zvíja v kŕčoch smrteľných?
Na vlastné trpí výstupky? Či choré
je otrávením iných živlov zlých,
čo sťaby sopky trhajú mu dych,
ním lomcujú jak víchry v spôsob triašky?
Ak to je, keďže samo živlom je,
čo nevyvrhne cudzí prívar ťažký?
Ak tamto – och! var´ v hnutí krízy vážky –
kto uzdraví mu telo, svedomie!?

Bo u obra i veľké hriechy iste,
vedomie šíre – šíra povoľa:
i neduh nielen na vyhnatom liste,
i na kvete – ba hlbšie dodola
on lezie rakom... Či mu odolá?
A stojí: plemena niet, dejín dráhou
čo idúc za tým, čo mu úloha,
by na toľký priek narážalo snahou
a toľko znalo zjavných-tajných vrahov
jak matky Slávy čeľaď úbohá!...

Hach! Tedy rozklad na prvky to, zväzkov
už prietrž, opuk všetkých obručí,
čo veľký celok otáčali páskou?
Jak praskne ďalšia: to vše zahučí...
až riad-sklad zmizne v zmätku náručí?
Alebo zmes zas spred stvorenia sveta,
hmôt a síl rozbroj klbčiaci sa ruch,
čo vezme smer, až zazrie, kde mu méta?
Však nad chaosom totým kdeže lieta,
jak kedys´ lietal, jasný tvorčí duch?...

Tak obďaleč tu hĺba človek malý
a trnie strachom. Nie div: dosaváď
nevidel, by sa svety troskotali,
nevidel nových svetov povstávať,
i hanby páľu cíti, pýchy pád;
aj zúfal by si, v pochýb zhynul sieti,
nech viera nie v ňom, viera hlboká,
že spása závisí vždy od obetí:
i jej to zora budúcnosti svieti,
keď tečú slzy, krv keď vymoká...

Hej, Ormuzda to titanský boj znova
je s Ahrimanom, zápas svetla s tmou,
zla borba s dobrom, vzpura satanova
oproti Bohu!... Čajsi diaľky hmlou
aj vidím, nebies majestátny krov
jak zavracia prach, vývrh k zemi spiatky,
že odbojníctvu cupká za väzy
sťa krupovec... Nie, dlhý bár či krátky
spor, škopca obeť a či ľudské jatky:
niet pochyby, kto vposled zvíťazí!

Bo nie to rozpad zhnilého raz Ríma,
tu základ: zdravé ľudu osnovy;
i darmo pluh ten, ten zas struhák tríma,
neurežete, sluzi diablovi
ni brázdky z poľa, rožka budovy!
Keď zdravý kmeň, čo zradné, lživé, plané,
on vyprie behom vzrastu z ústroja;
a z krvi kúpeľa svet nový vstane –
Ó, lásky prúdom vplyň v tú nevraž, Pane!
Vĺn hlavy potri masťou pokoja.

SLAVIANSTVO, TEBA SUDBA STÍHA...

Slavianstvo, teba sudba stíha,
neblahá sudba odveká;
a kto zná, čo jej tají ešte kniha
na ťarchu tvojho človeka?
Včuľ ako oblak do temena vrýva
ti blesky, prívalom ťa stŕha z nôh
a driek ti truští víchrom – nevraživá
tá sudba tvoja... či i Bôh?

Bo že máš proti sebe vrahov,
jak nad tebou má nebo hviezd,
čo váhu tvoju rušia protiváhou:
v tom vari ešte i cti jest;
to znak, žes´ obor tela-ducha vládou,
i stade postrach, v hrách že rozhodných
tou tela môž´š ich zaľahnúť sťa kladou,
tou ducha sťa strom prerásť ich!

No, pravda, máš i veľké hriechy,
moc vredovitých, chorých miest:
k dedičným nových získalo si mechy,
v čom iba veľa hanby jest;
a nadto tne ťa sudba nebodajná...
Ba božia päsť v skraň ťa udrela!
Jak potomstvom hen bolo by si Kaina,
pod károu za krv Ábela.

Tak potĺkaš sa v zemskej púšti,
a zámery ti blednú v blud;
po čomsi cudzom, ďalekom ti pľuští,
kým vlastná krváca ti hruď...
A svetu staviaš obraz k podívaniu,
že zrieť ho leda z pekla javiska:
z bratského oka kým tu slzy kanú,
tam škodoradosť zablýska!

-- Ó, precíť, obráť!... Poznaj chyby
i viny svoje, poklesky:
a kajaj sa. – Jak kov sa v ohni tríbi,
trp, pykaj: hnev až nebeský
ťa vyhňou preženie, že stečieš zlatom,
sťa krištáľ dúhou svitneš predivne,
vyzujúc trosky: sváry brata s bratom,
lož, brud, rmut, krivdy, protivne...

Len keď sa do žilôčky zmladíš,
keď napravíš sa do kosti:
základom pravdu, v láske svoj byt zriadiš,
hold zložíš spavedlnosti;
keď sudbou štvané, bité Hospodinom
nedarmo prejdeš celú očistu,
lež hnutím mysle každým, každým činom
sa zblížiš skromne ku Kristu;

keď takto zavrieš všetky rany
ichž na tele máš, na duši:
len vtedy môže reč byť o poslaní,
čo na zemi ti prísluší.
Tu z chaosu jak vstaneš v plnom zdraví,
tvár okráženú slnca jasnotou,
a človečenstvo odeješ v nach slávy
a spasíš teplou dobrotou!

Boh, ktorý dal ti vzrásť tak telom,
na duchu tak ti požehnal,
on iste vtedy za tým bral sa cieľom:
by zaľúbenie v tebe mal,
odhrnúc sudbu, po večnosti métu
ťa vytešeným zrakom sprevádzal...
I neblúď ďalej! Nerob radosť svetu
a Bohu nespôsobuj žiaľ!

Sto rokov od Fatimských zjavení a boľševického prevratu v Rusku

Traja pastierikovia, ktorým sa zjavovala vo Fatime Panna Mária

(Pokračovanie z 5. strany)

Lenin v exile bol prosto starnúci kaviarenský kvázi politik a povaľač s prázdnymi vreckami, ktorý sa k ničomu nedopracoval. Čakal ho tam biedny koniec exilového stroskotanca. A nebyť udalosti, ktoré spomínam nižšie, dnes by nikto nevedel, kto to bol Lenin.

MEDZINÁRODNÁ SITUÁCIA

V Prvej svetovej vojne bojovali Centrálne mocnosti – Nemecko a Rakúsko-Uhorsko proti Západným mocnostiam: Francúzsko, Anglicko a Rusko. Ako sa postupne vojna odvíjala, Nemecko a Rakúsko zaznamenali viacero neúspechov na frontoch. Konkrétne, kým Nemecko na západnom fronte prehrávalo, na východnom fronte nad Ruskom neohrozene vyhrávalo. Preto Nemecko nutne potrebovalo ukončiť, so všetkými výhodami víťaza, vojnu s Ruskom, a potom presunúť posily z východného frontu na západný front, hlavne proti Anglicku a Francúzsku.

Rusko, ako najslabšie ohnivko Západnej aliancie, viazané zmluvami so svojimi spojencami, však takýto separátny mier s Nemeckom uzavrieť nemohlo. Okrem neúspechov na frontoch, Rusko muselo čeliť vážnym vnútorným problémom, ktoré táto veľmi nepopulárna vojna vyakcentovala. Na jednej strane Rusi neboli schopní a ochotní prijať porážku, a tým aj stratiť západné územia obývané neruskými národmi (kde bola ruská nadvláda aj tak veľmi nepopulárna). Na druhej strane sa však Rusom nechcelo bojovať na frontoch. Ruská armáda bola veľmi nedisciplinovaná, zle vycvičená, zle zásobovaná a proti nemeckej armáde aj zle vyzbrojená. Tak sa postupne v Rusku i na frontoch začala dvíhať vlna nepokojov a rebélií proti cárskej vláde, ktorá nechala zatiahnuť ich krajinu do takejto vyčerpávajúcej vojny. A vďaka centralizovanému autokratickému systému, "zlízal" to všetko absolútny vládca – cár Mikuláš II., ktorý napokon aj abdikoval vo februári 1917.

Odstúpením cára nepokoje na čas utíchli. Ale vzniklo tu mocenské vákuum a s ním spojený vnútorný rozklad, pretože neskúsená, roztrieštená a naivná Dočasná vláda nebola schopná udržať poriadok ani vo vnútri Ruska, ani v armáde. Začala sa vlna masových dezercií, rabovačiek a znásilnení. Generál Kornilov vtedy prehlásil, že bez disciplíny sa ruská armáda zvrhla na bandy zbojníkov, a tým sa stala oveľa nebezpečnejšia pre ruské obyvateľstvo, ako nepriateľská nemecká armáda.

ALEXANDER PARVUS - HELBHAND

Aký veľký dôraz kládli Nemci na vojenskú techniku, disciplínu či zásobovanie v armáde, nie menší dôraz kládli na diverziu či vnútorný rozklad nepriateľa. Alexander Parvus – Helbhand bol marxistický milionár, vojnový špekulant a zároveň aj nemecký agent, ktorý mal veľmi dobré konexie s kľúčovými postavami vo vtedajšej nemeckej vláde. Okrem toho Parvus veľmi dobre poznal ruských socialistov či marxistov v exile, pre ktorých aktivity pred vojnou zháňal peniaze. Preto Parvus oslovil starnúceho a biediaceho, pritom však stále veľmi ctižiadostivého Lenina so zaujímavým plánom: Lenin sa vráti do Ruska s viacerými stúpencami, s veľkým balíkom peňazí a s plánom urobiť prevrat. Po prevrate nastolí novú pronemeckú vládu, ktorá zruší vojenské záväzky s Francúzskom a s Anglickom. A vzápätí nato podpíše s Nemeckom separátny mier či kapituláciu (neskôr aj zrealizovanú ako Brestlitovský mier).

Bol to však veľmi nebezpečný plán - sprisahanie a vlastizrada toho najväčšieho formátu, za ktorú sa platilo guľkou do hlavy aj v tej najdemokratickejšej krajine na svete. Počas vojny a za chrbtom oficiálnej ruskej vlády Lenin ako platený nemecký agent urobí v Rusku prevrat a v mene Ruska podpíše s Nemeckom kapituláciu.

Sám Parvus nebol ochotný strčiť hlavu do takejto slučky. Ale čo mohol Lenin stratiť a aké boli jeho alternatívy? Mizerný zvyšok života v potupnej biede v exile. Avšak ak sa Leninovi jeho prevrat podarí, nastolí v Rusku komunistický režim a odtiaľ ho vyvezie do celého sveta. Pre megalomanského Lenina to bola vidina ako z rozprávky. A rýchly spád udalostí začiatku roku 1917 v Rusku: abdikácia cára, mocenské vákuum a všeobecný chaos, mu zahrali do kariet. Bola to jedinečná príležitosť, ktorú si Parvus s Leninom nenechali prepásť.

SPRISAHANCI V AKCII

Lenin s Parvusom pozbierali skupinu asi štyridsiatich, poväčšine ruských, exulantov, ktorí boli ochotní vrátiť sa do Ruska s prísľubom vysokých postov v budúcej Leninovej vláde a doslova rozprávkovej finančnej podpory z Nemecka. Naložili ich do vlaku, ktorý dorazil do Petrohradu 16. apríla 1917. Za nimi postupne prichádzala finančná podpora asi 80 miliónov Zlatých mariek. (Možno by stálo za to pripomenúť, že až na Leninovu ženu Nadeždu Krupskú a niekoľko detí, všetkých ostatných sprisahancov, ktorí boli v tzv. zapečatenom vlaku, čakal neskôr krátky život s tragickým koncom, aj napriek tomu, že sa im ich prevrat podaril.)

Po príchode do Ruska Lenin a jeho stúpenci spustili veľkú politickú kampaň. Skupovali tlačiarne, kde tlačili propagandistické plagáty, letáky a tiež noviny Pravda, ktoré rozdávali zadarmo... Ďalej platili politrukov, ktorých posielali na bojiská demoralizovať ruskú armádu. Tí prehovárali vojakov, aby odmietali bojovať a poslúchať svojich veliteľov a aby sa vrátili domov. Vojenské vzbury a rebélie boli preto na dennom poriadku. Celé oddiely utekali z frontov a do konca októbra 1917 do dvoch miliónov ruských vojakov zbehlo z armády. Ktorá vláda na svete (okrem ruskej Dočasnej vlády) by tolerovala takúto demagógiu?!

Boľševici platili aj demonštrantov za to, že chodili demonštrovať pod boľševickými transparentmi. Aj napriek tomuto úsiliu však popularita boľševikov nestúpala. Jednak preto, že Rusko bola agrárna krajina, kde bola robotnícka trieda zanedbateľná. Okrem toho, ako som spomínal vyššie, marxizmus nikdy nechytil za srdcia nielen robotníkov, ale ani roľníkov. Prosto menšinová boľ-ševická strana nemala šancu dostať sa k moci v blížiacich sa parlamentných voľbách.

PARALELNÉ UDALOSTI A OSUDY

Necelý mesiac po návrate Lenina a jeho svoloty do Ruska začali sa v portugalskej Fatime zjavenia, ktoré sa opakovali v jednomesačných cykloch. Skúsme tu použiť našu vlastnú predstavivosť a premietnuť si súčasne a vedľa seba na našej imaginárnej obrazovke dva filmy, ktoré sa stali v tom istom čase – v lete a v jeseni r. 1917 - na opačných koncoch Európy. Jeden v portugalskej Fatime a druhý v ruskom Petrohrade.

Začiatkom leta 1917 Kerenského Dočasná vláda mala v rukách jasné dôkazy o boľševickej vlastizrade. Anglická rozviedka informovala Kerenského o nemeckých finančných dotáciách pre boľševikov. Okrem toho aj v samotnom Petrohrade bolo každému reálne rozmýšľajúcemu človeku jasné, že boľševici nemohli získať žiadnym legálnym spôsobom také veľké finančné prostriedky na svoju neprimerane rozsiahlu politickú kampaň a propagandu. Okrem toho, začiatkom júla boľševici zorganizovali na uliciach Petrohradu sériu štrajkov a demonštrácií so snahou zosadiť Dočasnú Vládu. Vzbura bola potlačená, boľševici skončili vo väzení, Lenin vo Fínsku. Vojenská polícia obsadila boľševické sídlo a skonfiškovala kompromitujúce materiály dokumentujúce ich nemecké finančné dotácie. A Kerenskij mal v tomto momente v rukách jedinečnú príležitosť raz a navždy skoncovať s boľševikmi. Unikátny moment, kedy sa história sveta ocitla na rozhodujúcej križovatke a rozhodnutie jediného človeka mohlo obrátiť jej smer o 180 stupňov!

A presne v tomto istom čase, 13. júla 1917, v Cova da Iria v Portugalsku došlo k ďalšiemu zo série zjavení.

V tomto zjavení pani znova apelovala na obrátenie hriešnikov. A presne v tomto zjavení Pani prvýkrát spomenula Rusko ako veľmi dôležitý faktor pre ďalší vývoj histórie ľudstva. V ďalšom budem citovať výpoveď Lucie:

„Ak ľudstvo neprestane urážať Boha, ďalšia a oveľa horšia vojna vypukne za pontifikátu Pia XI... ...Aby sa tomuto predišlo, prídem späť s prosbou zasvätiť Rusko môjmu najsvätejšiemu srdcu a ustanoviť Sviatosť zmierenia počas prvých sobôt v mesiaci. Ak ľudstvo vyhovie mojim prosbám, Rusko sa obráti a príde obdobie mieru. Ak nie, Rusko vyvezie svoje omyly do celého sveta a spôsobí vojny a prenasledovanie Cirkvi..."

Je táto časová zhoda uväznenia boľševikov v tom najcitlivejšom momente európskej histórie 20. storočia s apelovaním Fatimskej Panej na obrátenie Ruska iba náhoda?!

AUGUSTOVÉ ZJAVENIA A KORNILOVOVA AFÉRA

Zjavenia spôsobili v tejto časti Portugalska, hlavne medzi veriacimi ľuďmi, nebývalý rozruch. Ľavicové prokomunistické vedenie okresu Ourem, na čele s jeho ateistickým správcom Arturom Oliveira Santosom, s velkou nevôľou sledovalo udalosti, ktoré sa odohrávali neďaleko dedinky Fatimy. Toto vedenie sa systematicky snažilo - podkopávať autoritu a popularitu Katolíckej Cirkvi tým, že ju obviňovalo z organizovania týchto „nainscenovaných" zjavení. Fatimské Zjavenia vedenie okresu považovalo za obyčajné tmárstvo a humbug. Preto tesne pred ďalším plánovaným zjavením, 13. augusta, vedenie okresu unieslo deti a uväznilo v okresnej väznici. Tu sa z nich pod rôznymi vyhrážkami snažili vytiahnuť obsah zjavení a donútiť ich aby si protirečili. A tak dokázať, že to všetko je len obyčajný podvod, prinajlepšom detské fantazírovanie.

Nič z toho sa však nestalo.

Medzitým sa na úbočí Cova da Iria zhromaždil dav niekoľko tisíc ľudí netrpezlivo očakávajúcich ďalšie plánované zjavenie. Avšak teraz už bez detí, ktoré boli vo väznici.

Podľa svedkov tu zrazu zahrmelo a zablyslo sa.

Nad cezmínovým dubom sa zjavil obláčik, ktorý tam postál niekoľko minút a napokon sa vzdialil a stratil. Niekoľko sklamaných divákov sa vybralo do okresného mesta dožadovať sa prepustenia detí. Správca okresu deti o pár dní nato prepustil na intervenciu jeho manželky.

Fatimská Pani sa preto zjavila deťom neskôr, 19. augusta, na inom mieste, nazývanom Valinhos. Prosila deti, aby sa modlili za hriešnikov: „Modlite sa, znova a znova a obetujte sa za hriešnikov, lebo mnoho duší skončí v pekle. Pretože niet nikoho, kto by sa za ne obetoval a modlil."

O pár dní po augustovom zjavení, 27. augusta, sa generál Kornilov pokúsil zosadiť Dočasnú vládu a nahradiť ju vojenskou diktatúrou. A tak znova nastoliť poriadok v krajine, ktorá nebola schopná stráviť príliš veľké, ešte surové, sústo demokracie. Vďaka Kerenského predčasnému a zle načasovanému pokusu o nastolenie demokracie v Rusku toto skutočne zapadalo do stále väčšieho chaosu a vnútorného rozkladu. Predseda vlády Kerenskij, aby predišiel vojenskej diktatúre, prepustil z väzenia boľševických vodcov a pod ich velením vyzbrojil 25-tisícovú proboľševickú armádu Petro-hradského sovietu proti generálovi Kornilovovi. Týmto nezmyselným ťahom si Kerenskij kúpil guľku do hlavy, ktorá ho minula len o vlások. Lebo napokon tieto zbrane boľševici použili proti nemu samému a Dočasnej vláde v novembrovom prevrate. A takto vlastne Kerenskij spečatil osud Ruska. S takýmito kartami v boľševických rukách bol teraz jediným možným výsledkom hry iba ozbrojený puč a strhnutie moci boľševikmi.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Rozsudok a poprava

K 70.výročiu justičnej vraždy prezidenta Dr. Jozefa Tisu

(Pokračovanie z 3. strany)

Na výzvu Dr. Seka, aby sa vyjadril ohľadne žiadosti Tisových obhajcov o udelenie milosti, Dr. Rigan povedal, že „svoj návrh ohľadom milosti oznámil už písomne Predsedníctvu Slovenskej národnej rady a opis svojho vyjadrenia pripojuje k tejto zápisnici.“

Potom prišiel na zasadanie povereník spravodlivosti Dr. Ivan Štefánik a prezidiálny šéf Povereníctva Dr. Ladislav Udvardy a o návrhu sa rokovalo spoločne. Po debate Dr. Seko vyzval členov poradného zboru, aby o návrhu hlasovali.

Dr. František Satzke „dotyčného odsúdeného Dr. Jozefa Tisu navrhuje doporučiť k milosti a trest smrti zmierniť na doživotnú trestnicu.“

Odborný radca Ivan Vesel sa vyjadril: „Keď mám ihneď zaujať konečné stanovisko ohľadom žiadosti o milosť, tak navrhujem neodporučiť na omilostenie odsúdeného... Súhlasím s p. referentom, že výkon trestu by mohol mať za následok roztrpčenosť u časti slovenského národa, ktorá by mohla mať nepriaznivý vplyv na ďalší vývoj pomeru Čechov a Slovákov a na pomer slovenských katolíkov k evanjelikom. To však nie je dostatočným dôvodom pre udelenie milosti, lebo práve tak nevykonanie spravodlivého trestu mohlo by mať za následok roztrpčenosť u bratov Čechov a mohlo by dať podnet k nádejam reakčných živlov, že odsúdenému ešte raz naskytne sa príležitosť tú zradu zopakovať, ktorú by sme museli zmyť z nášho mena vlastnou krvou.”

Prokurátor Dr. Karol Vagač “sa prikláňa k návrhu pána referenta Dr. Satzkeho odsúdeného doporučiť milosti…”

Hlavný odborový radca Dr. Seko, ako predseda sa tiež pripája k návrhu p. referenta udeliť Dr. Tisovi milosť a dodal, že “považuje za politicky nevhodné, aby odsúdený Dr. Jozef Tiso bol popravený, lebo by sa mohli zhoršiť náboženské pomery medzi katolíkmi a evanjelikmi a tiež by sa mohol zhoršiť pomer medzi Čechmi a Slovákmi, lebo odsúdený je katolíckym kňazom.”

Poradný zbor Povereníctva spravodlivosti teda rozhodol tromi hlasmi proti jednému doporučiť udelenie milosti odsúdenému Dr. Jozefovi Tisovi.

4. NÁVRH POVERENÍCTVA SPRAVODLIVOSTI:

Návrh vypracovaný poradným zborom pre rozhodovanie o žiadostiach o milosť bol odovzdaný Povereníctvu spravodlivosti dňa 16. apríla 1947 o 9.hod. Svojím obsahom je to mimoriadne dôležitý úradný dokument, v ktorom sa proces a rozsudok vyhodnocujú síce z „československého” hľadiska, ale s prihliadnutím na politické skutočnosti, ktoré ovplyvňovali a podmieňovali konanie odsúdeného Dr. Jozefa Tisu s dôrazom na súčasnú chúlostivú povojnovú situáciu na Slovensku. V návrhu sa poukazuje aj na to, že podľa zákonov a nariadení povojnového zákonodarstva sa Dr. Tiso dopustil činov, za ktoré sa na Slovensku obligatórne vymeriava trest smrti. To má za následok, že vo veci omilostenia nejde ani tak o záležitosť juridickú, ale skôr „o otázku výlučne politickú... zreteľ o štátny záujem.“

V návrhu sa preto zdôrazňuje, aby sa zohľadnil dôležitý historický aspekt, že „slovenský národ na utvorenie tzv. Slovenského štátu od začiatku hľadel ako na jediné východisko z núdze a ako na prechodný stav. Z toho dôvodu schvaľovala značná časť národa činnosť odsúdeného Dr. Jozefa Tisu... Časť slovenského národa v utvorení tzv. Slovenského štátuvidela nielen svoju jedinú záchranu, ale pre dané pomery aj svoju jedinú možnú základňu.“

Potom sa uvádza, že bola aj „druhá časť národa, ktorá neochvejne zotrvala na línii československej“, pripravila povstanie, ktorým bol vynesený „odsudzujúci rozsudok nad Jozefom Tisom.“

Z týchto dôvodov sa potom vyvodzuje , že „ mienkou určitej časti slovenského národa je teda, že vina Jozefa Tisu podľa platného právneho stavu bola súdom správne ustálená.“

Dokument sa potom venuje otázke, či za takýchto okolností má byť rozsudok vykonaný, alebo či má byť odsúdenému udelená milosť, pretože „mienka slovenského ľudu v tejto otázke nie je jednotná.“ Značná časť národa uvažuje takto: „Jozef Tiso, ako úradujúci podpredseda Ľudovej strany, ani v tom prípade, keby slovenskú politiku viedol tak, ako to v dobe ohrozenia republiky viedlo k jednote, nebol by mohol zabrániť katastrofe, lebo nemecká expanzivita a nepripravenosť západných demokracií, aj v tomto prípade by boli viedli k Mníchovu, ktorý Československo vydal úplne napospas nemeckej expanzivite. Čiže za Mníchov sú spoluzodpovedné západné demokracie.

Jozef Tiso je katolícky kňaz, ktorý nerobil zlo pre zlo, ale ak robil zlo, robil to v subjektívnom presvedčení, že svojmu národu pomáha....

Bez činnosti odsúdeného, najmä pokiaľ ide o vyhlásenie samostatnosti tzv. Slovenského štátu, bol by neodvratne nastal taký stav, ktorý by znamenal pre slovenský národ totálnu katastrofu rozdelenia Slovenska medzi Nemecko, Poľsko a Maďarsko, čiže relatívne väčšie zlo, než ktoré nastalo.“

V návrhu Povereníctva spravodlivosti sa ďalej poukazuje, že Dr. Tiso vedome zveril „najdôležitejšie funkcie hospodárskeho života takým odborníkom, ktorí sa nikdy nespreneverili myšlienke československej vzájomnosti“ a tak sa zaslúžil o to, že „slovenský národ žil v rokoch najväčšej poroby európskych národov v relatívnom blahobyte.“ Jeho zásluhou sa na Slovensku vytvorili podmienky pre relatívne napredovanie hospodárske, kultúrne a sociálne, čo malo za následok i pozdvihnutie a upevnenie sebavedomia, národnej uvedomelosti a celkovej úrovne slovenského človeka. Tým boli zároveň vytvorené i podmienky účinnej opory Slovákov v Maďarsku žijúcich. Celá spolupráca s Nemcami bola vedená odsúdeným Jozefom Tisom tak, aby slovenská národná pdostata za danej situácie čo najmenej bola narušená.

Všetko zlo – píše sa ďalej v návrhu Povereníctva spravodlivosti – čo bolo vykonané na Slovensku nad tento rámec,najmä zavedenie nacistických metód, riešenie židovskej otázky odtransportovaním židov a vedenie vojny proti ZSSR, boli myšlienkou a dielom Vojtecha Tuku a jeho kliky. Odsúdený Jozef Tiso v týchto otázkach bol postavený pred hotové fakty, ale súc s Vojtechom Tukom, najmä po Salzburgu 1940, už v otvorenom boji o ochranu slovenských záujmov, snažil sa tieto opatrenia tlmiť a mierniť.

Autonomistická činnosť Slovenska bola vedená, odhliadnuc od spôsobu boja, v podstate o tie isté zásady, ktoré vydobylo Slovenské národné povstanie, o uznanie samobytnosti slovenského národa a zásady, že oba národy Československa majú žiť podľa zásady rovný s rovným.“

V návrhu Povereníctva spravodlivosti – akoby na ospravedlnenie – sa hovorí, že spomenuté názory „zastáva iba časť slovenského národa“, ale aj napriek tomu je treba, aby sa vyhodnotili „objektívne“.

Potom autori návrhu predkladajú, ako by to „objektívne vyhodnotenie“ malo vyzerať: „Je pravda, že z hľadiska mravného podľa zásady, že je lepšia čestná smrť, než strata cti, treba zavrhnúť celú trestnú relevantnú činnosť odsúdeného Jozefa Tisu - ako to správne robí rozsudok – čím padá aj opodstatnenosť hore uvedenej mienky, pri čom treba však dobre uvážiť, že slovenský národ po tisícročnej maďarskej porobe v hroziacom pripojení prevažnej časti Slovenska k Maďarsku videl svoju národnú smrť. Vyhlásenie samostatnosti Slovenska javí sa preto výlučne v tomto svetle ako akt pudu sebazáchrany národa prevyšujúceho nad požiadavkami zásad rýdze mravných a to v subjektívnej viere, že len takto si možno zachovať tie duševné hodnoty a materiálne predpoklady, ktoré národu neskoršie, pri prvej príležitosti, umožnia zmyť škvrny tohto riešenia na národnej cti i za podmienok tvrdých i za cenu veľkých obetí, ako sa to práve Slovenským národným povstaním aj uskutočnilo.“ Preložené do zrozumiteľnejšej slovenčiny sa tu vlastne tvrdí, že bez Slovenského štátu by nebolo ani Slovenského národného povstania a teda nešpiniť studničku, z ktorej chceš potom piť.

Pozoruhodná je aj ďalšia časť návrhu, v ktorej Povereníctvo spravodlivosti poukazuje „na formálne chyby súdneho pojednávania“, ktoré hádžu pochybné svetlo na korektnosť a objektivitu celého súdneho procesu. Iba opatrne, ale veľavýznamne sa tu pripomína, že predseda senátu Dr. Igor Daxner konal svojvoľne a pri procese sa neriadil ani tými pravidlami, ktoré on sám pomáhal koncipovať. Dochádzalo k porušovaniu procedurálnych predpisov, ktoréby za normálnych okolností robili celý proces neplatným. Menovite sa spomínajú tieto priestupky:

1. „O námietke predpojatosti oproti predsedovi rozhodujúceho senátu nerozhodla Slovenská národná rada (ako to zodpovedalo právoplatným predpisom).ale ju zamietol sám rozhodujúci sudca.

2. Zloženie rozhodujúceho senátu nebolo v súlades intenciami ustanovenia § 42 vyk. Nar. č. 55/1945 Zb. n. SNR, podľa ktorého menovanie prísediacich ľudových súdov a ich náhradníkov sa má diať so zreteľom na paritné zastúpenie politických strán. Táto zásada sa mala zachovávať nielen pri menovaní prísediacich, ale aj pri zložení senátov. Nezachovávala sa.

3. Výsluch obžalovaného A. Macha na hlavnom pojednaní na C a D obžaloby prebiehal v neprítomnosti obžalovaného Jozefa Tisu, hoci tento obžalovaný bol už vtedy na celý obsah obžaloby vypočutý.

4. Predseda senátu až po vypočutí svedka Júliusa Stana dňa 8.januára 1947 upozornil obžalovaných, že na výpovede svedkov vždy môžu urobiť svoje poznámky.

5. Predseda senátu pred vypočutím svedka Pavla Teplanského dňa 9. januára 1947 upozornil stránky, že nepripúšťa otázky na okolnosti, ktoré boli už dokázané, alebo budú dokázané písomnými dokumentmi.

6. Dokazovanie nebolo prevedené v poradí v obžalobe navrhnutom a predseda nevyhovel návrhu obha-

Mons. Jozef Tiso so svojimi obhajcami 2. decembra 1946

joby, aby aspoň predošlý deňbolo na pojednávaní oznámené, aké dokazovanie bude vykonané na druhý deň.

7. Predseda senátu nedovolil oproti úsiliu obhajoby, aby návrh na doplnenie dokazovania bol ústne prednesený, ale trval na tom, aby bol podaný písomne, pri čom – keď neskoršie bolo predsedom vyhlásené uznesenie, ktorým o návrhu bolo rozhodnuté – neboli uvedené všetky okolnosti, ktoré obhajoba chcela dokazovať.

8. Predseda, ale hlavne prísediaci – i keď na krátky čas – sa striedali s náhradníkmi a teda počas celého priebehu pojednávania neboli prítomní, pri čom jede z prísediacich nebol prítomný na pojednávaní jeden celý deň (Pavol Polák, dňa 28. februára 1947). Bol nahradený náhradníkom a výsledky pojednávania pred ním potom zopakované neboli.

9. Predseda takmer počas celého pojednávania svojím chovaním a poznámkami mohol vzbudiť zdanie zaujatosti oproti Jozefovi Tisovi. Jeho poznámky mohli vyvolať vo verejnosti takú mienku, že pojednávanie sa nevedie pri zachovaní prísnej sudcovskej objektivity

10. Tieto formálne chyby... boli spôsobilé k tomu, aby vyvolali nepriaznivý dojem laickej verejnosti o objektivite rozhodujúceho senátu.

V návrhu sa potom hovorí, že národ síce súhlasí s rozsudkom Národného súdu i s tým, aby Jozefovi Tisovi bola znemožnená ďalšia verejná činnosť. „ale značná časť slovenského ľudu si nepraje smrť odsúdeného Jozefa Tisu už aj preto, lebo pri svojom hlbokom náboženskom založení nevie odlúčiť osobu Jozefa Tisu ako politika od osoby Jozefa Tisu ako rímskokatolíckeho kňaza.“

Autori návrhu potom apelujú na zdravý rozum a kresťanské cítenie: „Teraz, keď očista verejného života bola prevažne vykonaná a celá činnosť ľudového súdnictva sa chýli ku koncu, keď už myseľ jednotlivcov a celá energia národa je sústredená na budovateľskú prácu, do duší jednotlivcov sa vkráda myšlienka odpustenia, alebo aspoň zmierenia revolučného súdenia. Prináša to so sebou aj hlboké náboženské založenie slovenského ľudu vychádzajúce z Kristovho učenia.“

Záverom sa autori návrhu sťažujú, že retribučné nariadenia, platné na Slovensku, neumožňujú také zmierenie trestu, ako to umožňuje retribučné zákonodarstvo v českých zemiach. V dôsledku tejto drakonickej formy slovenskej retribúcie Národný súd „nemohol vyniesť iný rozsudok, než ako vyniesol. Tým je daná situácia, že riešenie Tisovho problému nielen ako politická záležitosť, ale aj ako právnická nutnosť sa dostáva do rúk hlavy štátu, poťažne vlády.“ Varujú, že neudelenie milosti by mohlo mať mnohé neželateľné následky. Poukazujú, že „dôvodne treba vysloviť také obavy, že u jednej časti slovenského národa v hĺbkach duší a sŕdc by to vyvolalo také roztrpčenie, ktoré by dlho a v závažnej miere prekážalo k utuženiu tej prepotrebnej dôvery a vzájomnej úcty, ktoré sú nezbytným predpokladom pre zdarný budúci vývoj vzťahu oboch národov našej vlasti, ktorý má priniesť úplnú konsolidáciu a spokojnosť. Avšak účinky predmetného rozsudku treba dobre uvážiť aj špeciálne z hľadiska pokojného spolunažívania a neporušeného citového pomeru medzi slovenskými katolíkmi a evanjelikmi. Pod týmto zorným uhlom je obzvlášť veľkého významu tá skutočnosť, že odsúdený Jozef Tiso je vysväteným katolíckym duchovným, v dôsledku čoho výkon trestu smrti na ňom v mnohých dušiach katolíkov... vzbudil by nespokojnosť a nepriaznivo by sa mohol dotknúť ich náboženského citu i prepotrebnej náboženskej znášanlivosti.“

A ako dodatok návrh opakuje žiadosť obžalobcu Dr. Ľ. Rigana, že „bude potrebné vypočuť Jozefa Tisu ako svedka“ pri procesoch, ktoré sa pripravujú s viacerými obžalovanými osobnosťami, politickými i vojenskými, slovenskými i nemeckými.

Na základe uvedených dôvodov povereník spravodlivosti navrhuje, „aby trest smrti odsúdeného Jozefa Tisu bol zmiernený na doživotnú trestnicu.“

Ako vidno, návrh povereníka spravodlivosti je obsiahly a dôsledne premyslený. „Trestnú činnosť“ Dr. Jozefa Tisu analyzuje z hľadiska jeho prívržencov i odporcov, upozorňuje na vážne politicko-sociálne ohlasy Tisovho procesu v celonárodnej pospolitosti a varuje pred dôsledkami zamietnutia milosti.

FRANTIŠEK VNUK

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Nedeľa patrí Bohu a rodine

Poslanci ĽSNS preložili do Národnej rady Slovenskej republiky novelu Zákonníka práce, ktorej cieľom bolo garantovať voľnú nedeľu pre zamestnancov vo sfére obchodu. Touto legislatívnou úpravou by bola nedeľa opäť povýšená na deň pracovného voľna, v ktorý si rodiny môžu spolu zasadnúť k spoločnému stolu, aby sa rodičia, mamy a otcovia mohli venovať svojim deťom, na ktoré cez týždeň nemajú čas. Prispelo by to k plnohodnotnému fungovaniu rodín i jednotlivcov v našej spoločnosti. Pracujúci by mohli využiť voľný deň a zotaviť sa pred novým pracovným týždňom, čo by zase prispelo k lepším pracovným výsledkom.

Je chybou, že v súčasne platnej legislatíve je umožnený maloobchodný predaj spotrebiteľom aj počas nedieľ, a to aj napriek širokej dostupnosti obchodov cez pracovný týždeň a sobotu. Záujmy obchodníkov sú v slovenskej legislatíve postavené nad zdravé fungovanie rodiny. Navyše sa rozmáha aj nezdravý, konzumný spôsob života. Jednotlivci, dokonca i celé rodiny s deťmi, trávia voľný čas v nedeľu potulovaním sa v tzv. shopping parkoch. To je tiež jednou z príčin sociálneho i kultúrneho úpadku, a tým aj oslabenia našej spoločnosti. Výsledky analýz európskeho štatistického úradu Eurostat ukazujú, že zo všetkých štátov EÚ pracujú v nedeľu najviac práve obyvatelia Slovenskej republiky. A pritom patríme medzi najchudobnejších, s najnižšími mzdami a s úbohými dôchodkami. Zamestnanci v obchodoch by mali podľa nášho názoru mať také mzdy, z ktorých by sa dalo dôstojne žiť a neboli by odkázaní na prácu v nedeľu na úkor svojich rodín, vzťahov a svojho zdravia. Spotrebiteľ tým, že obchody by boli jeden deň v týždni zatvorené, nijako neutrpí, veď všetko potrebné si môže nakúpiť cez pracovný týždeň alebo v sobotu. A v podstate neutrpí ani obchodník, pretože ľudia si tovar, ktorý potrebujú, nakúpia v iných dňoch pracovného týždňa. A zamestnanci vo sfére obchodu, väčšinou sa jedná o ženy a zároveň matky, si budú môcť v nedeľu odpočinúť v kruhu svojej rodiny.

Je zaujímavé, že ešte aj v predchádzajúcom režime bývali obchody počas nedieľ zatvorené. Ani pre agnostika a ateistu nebola voľná nedeľa problémom, ale pomocou, aby si uvedomil potrebu oddychu od povinností všedných dní a venoval svoj čas rodine. Po roku 1989 nastal vo východných postkomunistických štátoch boom západných investorov v obchodnej sfére. Pritom tieto zahraničné firmy majú vo svojich materských krajinách západnej Európy v nedeľu obmedzenú prácu. U našich najbližších západných susedov, napr. v Rakúsku a v Nemecku, ale aj v iných vyspelých štátoch, je voľná nedeľa garantovaná zákonmi. Žiaľ, v našej republike je skupina bezohľadných, ziskuchtivých ľudí, ktorí by pracujúcich vyžmýkali do posledných síl a najradšej z nich zodrali aj kožu. Striedanie práce a odpočinku je však vpísané do ľudskej prirodzenosti. Kto tvrdí opak, je novodobý otrokár.

Spojenie kresťanskej nedele a dňa odpočinku má v občianskej spoločnosti dôležitosť a význam, ktorý presahuje kresťanský pohľad. Nedeľný odpočinok je právom pracujúceho a štát ho musí zabezpečiť. Súčasná vláda Slovenskej republiky deklaruje, že je sociálna, a dokonca aj vo svojom programovom vyhlásení hovorí, že „bude naďalej podporovať zosúlaďovanie pracovného a rodinného života...“

Slovenská republika sa vo svojej ústave hlási k cyrilo-metodskej tradícii. Sv. Cyril a Metod na slovenské územie priniesli v reči ľudu vieru v Ježiša Krista ako Božieho Syna a požiadavku podľa tejto viery aj žiť. K tomu patrí aj zachovávanie nedele ako sviatočného dňa. Svätiť siedmy deň žiada Boh od človeka už v Starom zákone. Toto Božie prikázanie by sa malo dostať aj do civilného zákonníka práce, v ktorom jednoducho musí byť zakotvené, že nedeľa nie je všedným dňom, ale dňom nášho Pána.

Bohužiaľ, kresťanský pohľad na voľnú nedeľu si v parlamente neosvojila žiadna iná politická strana a za voľnú nedeľu hlasoval nakoniec len poslanecký klub Ľudovej strany Naše Slovensko.

JÁN MORA

poslanec NR SR

Príhovor na pietnej spomienke pred Justičným palácom 18. 4. 2017

Drahí priatelia, Slováci, Slovenky, bratia, sestry! Zišli sme sa dnes, aby sme si uctili pamiatku nášho drahého pána prezidenta a mučeníka slovenského národa Dr. Jozefa Tisa pri príležitosti 70. výročia jeho hanebnej justičnej vraždy, ktorá bola spáchaná na základe hanebného, vykonštruovaného, nespravodlivého rozsudku retribučného súdu, ktorého výsledok bol dopredu dohodnutý a o hanebnej vražde rozhodnuté ešte skôr, než súd vôbec začal.

Hlavným iniciátorom a strojcom tejto vraždy bol jeden úbohý, charakterovo nízky a menejcenný, zlomyseľný, zbabelý, vierolomný vlastizradca, zločinec a masový vrah, duševný úbožiak Edvard Beneš, agent NKVD, ktorý už v Londýne, kde sa skrýval pred zodpovednosťou a splietal svoje podlé intrigy, vyhlásil, že „Tiso musí viset.“

Ak si niekto zaslúžil súd a povraz, bol to práve Beneš. Okrem iných zločinov, práve on nás už dávno pred koncom vojny zapredal Stalinovi a boľševikom.

Dr.Jozef Tiso bol bezúhonný kňaz, charakterný, čestný a odvážny muž a múdry prezident, ktorý v ťažkých časoch, kedy sa preverujú charaktery, odvaha, česť a múdrosť, zachránil Slovensko pred zničením..

Pán prezident Tiso nebol vojnovým zločincom a nemal žiadnej viny. Jeho najväčšou vinou v očiach jeho sudcov a vrahov bolo to, že bol katolíckym kňazom a prezidentom samostatného, prosperujúceho Slovenského štátu.

V jeho osobe bola symbolicky odsúdená na smrť a popravená katolícka cirkev a Slovenský štát i slovenský národ.

Tí, ktorí dnes pochodujú vraj proti korupcii, by sa mali prísť pokloniť nášmu pánu prezidentovi Tisovi, ktorý nikdy nevzal úplatok, svoj plat rozdával chudobným a zomrel ako nemajetný človek.

Celý svoj život pracoval v pro-spech Slovenska. Keby nám Pán Boh požehnal takého prezidenta, akým bol Dr. Tiso, dnes, Slovensko by prekvitalo.

NATÁLIA GRAUSOVÁ

poslankyňa NR SR

Kabalistika vo verejnoprávnej slovenskej televízii?

Asi predsa len bude mať rímsky filozof a básnik Seneca Mladší, pôsobiaci v období cisára Nera, pravdu, keď napísal: „In idem flumen bis descendimus et non descendimus.“

Čiže: Do tej istej rieky opakovane vstúpime i nevstúpime.

Pekne to ilustrujú záležitosti, ktoré akosi súvisia s činnosťou ŠtB (Štátnej bezpečnosti) a s činnosťou jej „dôstojnej“ pokračovateľky NAKA (Národnej kriminálnej agentúry). Obe tieto perzekučné inštitúcie totiž mali aj majú svoje špeciálne organizačné útvary zamerané na boj s vnútorným nepriateľom, vrátane boja proti takzvanému ideozločinu. Vyznačujú sa okrem iného tým, že prenasledovali či prenasledujú svojich ideových protivníkov až do vysokého veku; v žalároch zločineckého komunistického režimu boli napríklad týraní biskupi a kňazi aj vo vysokom veku: biskup Gojdič, biskup Vojtaššák a mnohí ďalší, niektorí z nich dokonca vo väzniciach zomreli…

NAKA si zrejme zobrala z ŠtB príklad, lebo jej agenti začali znepokojovať, ako sme sa nedávno dozvedeli, 91-ročného zaslúžilého historika, nositeľa vysokého vyznamenania Talianskej republiky.

Nemožno sa preto čudovať výroku nášho premiéra, ktorý si vraj nevšimol, že by v roku 1989 došlo v Československu k zásadnej spoločensko-politickej zmene... V istom zmysle sa tomu vlastne ani nemožno čudovať, veď bývalý režim mal svoju ŠtB a terajší má svoju NAKA, nuž akéže rozdiely!

Avšak predsa ŠtB a NAKA nepredstavujú jednu a tú istú „rieku“. Sú tu odlišnosti. Vo vysielaní Správ „verejnoprávnej“ RTVS (v skratke písmeno „S“ často – nevedno prečo – vypadáva) sme boli svedkami ďalšieho prízraku, scény, ktorá presiahla aj Orwellovu fantáziu či imagináciu, keď sa pred zrakom a sluchom divákov rozpútal neuveriteľný pohon na isté čísla, vraj závadové (terminológia ŠtB). Predstavitelia jednej parlamentnej strany sa rozhodli obdarovať rodinu s postihnutým dieťaťom určitou finančnou závadovo „závadnou“ sumou. Mohlo sa konštatovať: úmysel obdarovať onú rodinu bol chvályhodný, ale tá suma, tá bola trestuhodná. A preto sa zasa dali do pohybu príslušné orgány činné v trestnom konaní...

Normálny vzdelaný človek však v 21. storočí nepodlieha temným a zmäteným „fantasmagóriám“ o akýchsi tajomných významoch istých čísiel a musí byť podobnými výjavmi podľa svojej nátury buď znechutený, alebo pobavený.

Čo to za vpád kabalistiky do „verejnoprávneho priestoru“ RTVS v 21. storočí!? Siahol som po Slovníku cudzích slov, kde sa nachádza nasledovné vysvetlenie. Kabala je:

1) zbierka židovských náboženských spisov z 8. – 9. a 13. stor.;

2) novoplatonizmom ovplyvnená židovská mystika, ústnym tradovaním v stredoveku šírená ako tajná náuka;

3) tajuplné výpočty umožňujúce predvídať, rozličné dáta, výherné čísla a pod.;

4) kniž. tajné úklady, intrigy.

Stadiaľ fúka vietor do „rieky“...

Teda: skupinka.

Neuveriteľné! V 21. storočí vo „verejnoprávnom priestore“!

Na záver poznámka k číslam v nadpise. Tieto čísla znamenajú – krvný tlak systolický, diastolický a pulz. To aj na uľahčenie práce špecialistov z NAKA, lebo neradno mrhať sily nesprávnym smerom a neslobodno ničiť zdravie.

Bližšie informácie, ako i poučenie o uvedených číslach možno nájsť v príručkách zdravovedy. Kabalistika je v uvedenom kontexte irelevantná.

JÁN DANCER

KULTÚRA
Dvojtýždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o..
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: *Július Binder* – Šéfredaktor: *Teodor Križka* – Cena jedného čísla je 1.50 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrosso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronicklej adrese: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko pfredplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciame. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk –
ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

ANTON SEMEŠ

Vývoj Cirkvi so vzťahom k Slovensku (1.-21. storočie)

Názvy miest zľava doprava:
Bransk, Hrubieszow, Chorzow, Jendrzejow, Krzyzwl, Legionovo, Lezajsk, Malogoszcz, Miechow, Maleczow

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

Rastic sa predtým pokúsil o oslobodenie od vazalstva u Nemcov a povolal z Carihradu cirkevnú misiu. Tá vyškolila kádre na svätenie na kňazov a biskupov v Ríme. Morava a Nitra patrila pod Rím. V Ríme pápež Hadrián II. schválil túto misiu a dovolil používať staroslovenský jazyk ako liturgický. Konštantína ako hlavu misie vymenoval za arcibiskupa pre Moravu. Ten ale v Ríme ochorel, vstúpil do gréckeho kláštora a prijal meno Cyril (Panáček – kaplán). Na jeho miesto nakoniec pápež menoval jeho brata Metoda. Toho Nemci zajali a zavreli do kláštora, odkiaľ ho pápež Ján VIII. vyslobodil. Po návrate na Moravu usadil sa ako moravský arcibiskup v kniežacom meste Morava (Valy pri Mikulčiciach). Do Nitry bol za biskupa v Ríme na žiadosť Svätopluka vysvätený nemecký mních Wiching. Pápež zriadil arcibiskupstvo gréckeho obradu. Tým šľachticom, čo mali svoje kostoly s nemeckými kňazmi, dal výnimku počúvať latinské omše. A to bol „kúkoľ v Metodovej pšenici“. Po smrti Metoda to Wiching využil a dal vojakmi vyhnať Metodových kňazov. Potom aj Wiching ušiel k cisárovi. Nástupca Svätopluka, Mojmír II., požiadal pápeža o obnovenie arcidiecézy. Vysvätili tu štyroch biskupov a jedného povýšili za arcibiskupa do mesta Moravy, druhého do Nitry, tretieho do Krakova a štvrtého do Veľkého Varadína pre pripojené Potisie. Arcibiskup Metod bol aj legátom pápeža pre obidve Moravy: Nižnú v Zátisí s 30 hradmi a Vyšnú (našu) s 15 hradmi. V čase korunovácie Svätopluka za kráľa rímska delegácia tu vysvätila aj ďalších biskupov okrem Gorazda. Uvádza to sv. Naum z Ochridu vo svojom Druhom životopise.

Na starom Slovensku nemáme dediny odvodené od termínu cerkev. U nás po glagolášoch ostal ich erb v mestách, kde mali centrálne kapitulské kláštory (Gelnica, Levoča, Nitra, Plešivec, Rajec, Skalica, Spišské Vlachy, Spišský Štvrtok, Šurany, Topoľčany, Žilina, Zvolen). To našim vedcom ušlo, lebo nepoznajú pramene latinské, grécke ani chorvátske.

Dejinné teologické základy európskych duchovných dejín začínajú u Augustína a cirkevného historika i spisovateľa Pavla Orosia z Portugalska (dielo Historia Mundi).

Zo Slovenska glagoláši-benediktíni prešli do Poľska. Po ariánoch tam ostali dediny odvodené od termínu cerkev:

Cerekwia (Opole)
Cerekwica (Bydgoszoz)
Cerekwica (Poznań)
Cerekwica (Wroclaw)
Cergowa (Krosno)
Cerkiew (Radom)
Cerkiew (Tarnów)
Cerkiewnik (Olsztyn)

V mestách, kde mali glagoláši kláštory, zachoval sa ich erb ako erb mesta (Osiek, Pilawa, Pulawy, Radzionkow, Siedlice, Siemiatycze, Skaryszew, Trzemeszno, Wschowa, Bransk, Hrubieszow, Chorzow, Jendrzejow, Krzyzwl, Legionowo, Lezajsk, Malogoszcz, Miechow, Maleczow).

Po ariánoch nám na Slovensku ostal termín: cerkev, Cirkev a na cintorínoch na hroboch namiesto krížov drevené stĺpiky. Oni verili, že Kristus neumrel na kríži, ale na stĺpe. Na cerkvách mali namiesto kríža betlehemskú hviezdu. Jednako aj oni za 5 storočí (450-850) piesňami a kázňami cibrili náš jazyk.

Definitívne usadenie staromaďarských kmeňov bolo pokojné, aby sa domáce staroslovenské obyvateľstvo nebúrilo, ale im odovzdávalo určené dane ako za Mojmírovcov. V Nitre usadzovali následníkov uhorského trónu. Začalo sa to synom Gejzu, Štefanom, a potom po posledného Álmoša, brata kráľa Kolomana. V Nitre, aj v Bratislave, razili zlaté peniaze. Za tohto kráľa Kolomana bolo zriadené v Nitre biskupstvo latinského obradu, lebo už bolo získané preň nové územie na sever od Nitry spod krakovskej sféry.

Po porážke starých Uhrov v Nemecku roku 955, pri ktorej bol zabitý výkvet armády, ich knieža Gejza sa rozhodol založiť pre svojho syna Štefana kráľovstvo. To sa aj po vnútorných bojoch stalo, ale Štefan musel prijať latinský obrad ako podmienku na svadbu s bavorskou kňažnou Gizelou a zároveň dostal z Ríma kráľovskú korunu. Štefan prešiel latinskou birmovkou do novej Cirkvi. Grécku cirkev po vymretí biskupov podriadili latinským biskupom prostredníctvom obradových vikárov.

Metodova cirkevná provincia bola gréckeho obradu. I keď nám nepriatelia zničili vo vojnách Letopisy a knižnice, predsa nám ostali dôkazy:

1. Roku 1025 na pohrebe Boleslava boli dvaja arcibiskupi: latinského obradu z Hniezdna a gréckeho z Krakova.

2. Pred rokom 1095 bola v Uhorsku synoda v župe Sabolč. Na nej boli na príkaz kráľa Ladislava príslušníci oboch obradov. Tam prijali zásadu, že sviatky a pôsty v Uhorsku sa budú dodržiavať podľa gréckeho obradu. Za kňazov svätili ženatých mužov.

3. Po smrti kráľa Ladislava v Nitre (1095) za kráľa zvolili jeho synovca Kolomana. Najprv ho v Ríme laicizovali, lebo bol varadínskym biskupom gréckeho obradu.

4. Roku 1100 v Krakove kráľ dal vymeniť biskupa gréckeho obradu Teslu za Macieja latinského obradu, ktorý sa vrátil z Belgicka aj s latinskými benediktínmi.

5. V tom období fungovalo na Spiši biskupstvo gréckeho obradu (Ecclesia olim cathedratica).

6. Olomúcky biskup Zdík okolo roku 1110 píše vo svojom životopise, že je 7. biskupom, ale len 4. latinským.

7. Kalvínska cirkev vznikla v Potisí pod nátlakom sedmohradských kniežat z veriacich gréckeho obradu („ó hít“ – stará viera) a z rusínskych („orosz hít“ – pravoslávna viera). To nám dokladá kalvínsky superintendent Imre Sárkany. Uvádza to PhDr O. R. Halaga vo svojej dizertácii Osídlenie Potisia a osud gréckokatolíkov (Košice, 1947).

Táto latinská uhorská cirkev mala dve arcibiskupstvá: v Ostrihome (sídlo kráľa) a na juhu v Kaloči. Prežila Tatársky nájazd, husitov za kráľa Žigmunda, reformáciu i Turkov. Za kráľovnej Márie Terézie pribudli tri biskupstvá (Spiš, Banská Bystrica a Rožňava). Cirkev prežila aj prenasledovanie od Jozefa II. Ona v priebehu vekov bola na pohrebe všetkých prenasledovateľov. Arcibiskup Pázmaň v 17. storočí dal do nitrianskeho nárečia preložiť pre Latinskú cirkev v Uhorsku Epištolár a Evanjeliár v jednom zväzku. Celú Bibliu v bernolákovskej slovenčine preložil ostrihomský kanonik Jur Palkovič. Po ňom pre Spolok sv. Vojtecha na prelome 19.-20. storočia preložila Bibliu skupina kňazov (Hlinka, Milkin). Tieto preklady pokračovali po II. svetovej vojne v Trnave a v Ríme v Ústave sv. Cyrila a Metoda. Ekumenický preklad Nového zákona urobila Biblická komisia ako zavŕšenie prekladateľskej činnosti.

V 20. storočí od Pavla VI. dostala Slovenská cirkev svoju provinciu so sídlom v Trnave, lebo komunisti nechceli dovoliť ako centrum starodávnu Nitru. V 3. tisícročí dostala arcibiskupstvo aj Bratislava, Košice a stará Metodova cirkev arcibiskupstvo v Prešove. A veríme, že okrem pohrebu nacizmu a komunizmu bude aj na pohrebe globalizmu. V tom je logika svetových dejín.

ZOZNAM
POUŽITEJ LITERATÚRY

Cyrilomethodianum Officium: ADEST DIE GLORIOSA, Olomucium, 14. storočie.
D. H. Tönsmayer: Koceľ a Blatnograd, 2013.
Decretalia (zákoník): heslo „Episcopus titularis“.
Dio Cassius: LXXI., 9 („Veneti, qui Slavi dicuntur“).
Encyklopedia Britanica: heslo Nicomedia.
Franské anály („Rastislaus Moraviae Rex, quem Rasticem Germani appelant“).
Georgius Papánek: Historia Gentis Slavae, 1793.
Hrvatska encyklopedia: erb od cisára Justiniána.
Instytut Slowacki, Ul. Krzywe Kolo 12/14a, 00 – 270 Warszawa.
Ivo Ostojić: Benediktinci u Hrvatskoj, Split, 1961.
Ján VIII.: List Svätoplukovi (14. jún 879).
Ján X.: List dalmatínskemu kráľovi Tomislavovi (925).
Kladius Ptolemaius: Velká Germanie, Brno, 1953.
Luboš Niederle: Slovanské starožitnosti, 1906.
Martyrologium Romanum (Heslo: „Hypolitus Romanus“).
Mauro Orbini: Historiographia slovenského národa (po rusky).
Mních Chrabrý: O písmenách.
Nestor: Letopis vremennych let.
Paulinus: Biographia s. Ambrosii („Legenda o biskupovi“).
Paulus Orosius: Historia mundi.
Pop Dukliansky: Regnum Slavorum.
Sv. Naum: Veľkomoravské legendy („Takú hodnosť ako Gorazd prijali aj ďalší.“).
Tertulián: Liber contra Iudeos.
Václav Kocián: V znamení dvojkríža, Zvolen, 2008.
Veľkomoravské legendy a povesti, 1977.